

72

Desvoltarea

DREPTURILORU

Principatelor

MOLDO-ROMANE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

in urma

**TRATATULUÎ DE PARIS DIN 30
MARTIE 1856.**

BRUXELU.

1857.

104 bis Bengalia

STAREA

PRINCIPATELOR ROMÎNE

DONAȚIUNEA G. SION

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în urma

TRATATULŪ DE PARIS.

*Suvenire de la prea scumpa mē
amici Natali Bou cari o iubescū
din totā inima mē și care o voi
iubio până la mōrte Alma Bona
mea Datū acēstā carte in lum
lui Ferrerian 7 1872*

PARTEA I.

Stareea Prinçipatelorø Române în urma Traktatørløi de Paris.

„Après ces explications le Congrès décide, qu'il s'en réfère à la Sublime Porte pour prendre, s'il-y-a-lieu, à l'expiration des pouvoirs des Hospodars actuels, les mesures nécessaires et propres à remplir les intentions du Congrès, en combinant la libre expression des voeux des Divans avec le maintien de l'ordre et „le respect de l'état légal.“

Congrès de Paris, Séance du 8 Avril,
Protocol XXII.

I.

ИМПОРТИЦА КЕСТИОНЕИ ПРИНЦИПАТЕЛОРø РЕКЪННОСКЪТЪ.

De la încепътølø krisei orientale, Prinçipatele Danøviene Române și Moldavia, aș trase așprø-le lø-areea aminte nø nømaï a pøterilorø celorø mari inte-sate mai de aproape la aceastø krișø, çi și a întreçei Eурonei çivilisate. Døpø ønø sekølø și жøмътate Eурона се demitentø în fine și rekønnoskø импортница а-çestorø doø çerï nø nømaï pentрø империялø otomanø a

кърѣи еsистинѣ ера америнѣатъ, чѣ шѣ пентрѣ Европа ѣнтреарѣ. Еа рекѣнноскѣ маѣ ѣтѣиѣ, кѣ ачесте дѣрѣ, лѣсате ѣнеалтѣ ѣн мѣна ѣнеѣ марѣ пѣтерѣ славѣче, даѣ ачестеѣ дѣн ѣрмѣ ачеллѣ фолосѣ море, кѣ ѣн минѣтѣл ѣн каре ажжѣнѣе ла Дѣнѣре, ѣшѣ дѣ мѣна кѣ попѣлѣи легаѣи де дѣнса нѣ нѣмаѣ прѣн рапортѣрѣ де ачесаѣи ре-лѣѣѣне, чѣ шѣ прѣн ваѣере кѣ мѣлтѣ маѣ натѣралѣ, прѣн варѣереле ачеллеѣаѣи ориѣѣне шѣ ачеллѣѣаѣи сѣнѣе; кѣ прѣн ѣрмаре, дѣнтре тоате кѣѣле че аре Рѣsia спре Константѣнополѣ, чеа шаѣ перѣкѣлоасѣ е калеа прѣсте Дѣнѣре. Тотѣ де одатѣ рекѣнноскѣ Европа, кѣ ачесте доѣ прѣнѣпѣнате, сѣтсате лѣнгѣ чеа маѣ море кале коммѣрѣѣале а Европѣѣ, лѣнгѣ Дѣнѣре, прѣн каре мѣдѣпѣнтѣлѣ Европѣѣ се ѣмѣвѣнтѣ кѣ мареа Неарѣрѣ шѣ кѣ Ориѣнтѣлѣ ѣнтрегѣ, нѣ сѣнт нѣмаѣ пѣнтѣлѣ ѣн каре конкѣрѣ ѣнтѣрѣе-ле а тѣрѣ ѣмперѣѣрѣ марѣ, чѣ шѣ пѣнтеа прѣн каре се мѣжлоческѣ ѣнтѣрѣе-ле матѣриале шѣ спѣрѣнтѣале ѣнтре Европа чеа чѣвѣлѣсатѣ шѣ ѣнтре Ориѣнтѣлѣ ѣнкѣ варѣварѣ. Де аѣчѣ вѣне кѣ ѣн тоате дѣскѣѣѣнѣле пѣтерѣлорѣ спре а ашеза вазеле нѣчѣѣ вѣѣтоаре, кѣстѣѣнеа релатѣвѣ ла прѣнѣпѣнате-ле Ромѣѣѣи шѣ Молдаѣвѣа аѣ ѣгѣратѣ тот деаѣна ла локѣлѣ ѣтѣиѣ. ѣн ѣрмѣ шѣ ѣмпрѣѣѣѣрѣеа, кѣ, не кѣндѣ тѣратѣтѣлѣ де Парѣс е есекѣтатѣ маѣ ѣн тоате пѣнтѣрѣле сале, дѣфѣнѣтѣва рѣконстѣѣѣѣпѣ а ачесторѣ доѣ дѣрѣ адатѣ ѣнкѣ а са дѣслѣрае, е о мѣртѣрѣѣѣѣпѣ индѣрѣктѣ де ѣмпортанѣа че Европа атѣрѣвѣѣе кѣстѣѣнеѣ прѣнѣпѣнате-лорѣ.

II.

ДАРѣ РАПОРТѣРѣЛЕ ДЕ ВРѣНТѣ ѣНТРЕ ПОАРТА ОТОМАНѣ
Шѣ ПРИНѣПАТЕ, Аѣ ФОСТѣ Рѣѣѣ АМПРѣѣѣѣТЕ.

Дакѣ кѣ ачѣастѣ ампрѣѣѣѣпѣ а кѣстѣѣнеѣ ѣн сѣне поате ѣ мѣлѣѣсмитѣ астѣѣѣ тотѣ ромѣнѣлѣ, кѣ тотѣлѣ алтѣfelѣ стѣ лѣкрѣлѣ кѣтѣ пентрѣ прѣвѣрѣле (vues) че аѣ прѣ-

domniță în discuțiunile paterilor asupra referințelor de dreptă între principate și imperiul otoman. Din nenorocire aceste priviri sînt basate mai degrabă pe istoria principatelor de rîs sekul și jumătate încoace, pe periodul celălalt mai trist și mai de plîns al istoriei acestor țări. De la 1716 încoace, pînă la 1822, principatele aș foste pradă intruzelor Fanariști și nesacizărilor de aer (garacit) al Bizirilor și miniștrilor Porții otomane. În acestă periodă de venalitate și corupție sistematice, drepturile de stat, drepturile neprescriptibile ale acestor țări făr căkate în picioare, ptearea lor fizic dărânat, spiritul național persecutat, patriotismul proscris, ptearea morală căzută. De la 1774 intră Rusia la mijloc, și făr se se fi adresat vre o vindecare radicală războier de kari sferiaș principatele, destinul lor se reglează de atunci încoace, făr de ptearea lor, și în interesul strein, prin tratatele ruso-turcești pînă la anul 1853. În acestă periodă s'a înrădăcinat în Europa ideea că principatele n'ar avea altă existență politikă de kîtă aceea ce rezultă din tratatele încheiate între Rusia și Poarta otomană. Europa, zîndă că totuși pe aceste țări; se pteea că de dreptate kabinetări de St. Petersburg, kîndă acesta pretindea că existința principatelor danxiene e o treabă partikulară a Rusiei și a Turciei, în care Europa n'ar avea a se amesteca. Ast-felă acestă kabinetă, în nota chirăklare din 10/31 Iulie 1848, despre intervenția în principate, a nstă zice, făr se se kontrazic vre o pteere europeană, că principatele, în privința politikă, n'ar altă existență de kîtă aceea ce li o dă tratatele ruso-turcești, zîndă că kiar în Art. V ală tratatului de Adrianopol se zice espres, că drepturile assekrate principatelor, le sînt assekrate pe temelul konvențiilor lor „qui leur ont été accordés

en vertu de leuss capitulations;“ — зїтїндѣ асемінеа, къ кѣ чїнчї лѣнї дѣпѣ ачестѣ трататѣ, їн nota канцеларїеї рѣсешїї дїн 21 Іанварїе 1830 кѣтре прїнчїпеле Lieven амбасадорѣлѣ рѣсескѣ дїн Лондра, Домнѣлѣ Nesselrode, дрентѣ рѣспѣнсѣ ла обзѣрвѣрїле комїтелї Aberdeen асѣпра трататѣлї де Адрианопол, їн пѣнтѣрїле 8 пїнѣ ла 13, нѣ одатѣ се провокѣ ла векїле конвенцїзнї алле прїнчїпателорѣ, шї де репѣците орї affirmѣтѣ, къ Рѣсія н'а аккѣштїратѣ прїнчїпателорѣ нїче знѣ дрентѣ носѣ, пе каре сѣ нѣ-лѣ фї авѣтѣ елле аб антїquo їн вїртѣстеа конвенцїзнїлорѣ лорѣ кѣ Іналта Поартѣ а).

Ачестѣ defektѣоасѣ кѣнншїтїнцѣ де реферїнцеле де дрентѣ їнтре прїнчїпате шї Поарта отоманѣ, се vede ла чеа маї mare parte а вѣрвацїлорѣ де statѣ шї а пѣвлїчїшїлорѣ Еуропеї, пїнѣ їн зїлеле noastre, шї епока де ла 1853 пїнѣ ла 1856, сзѣсгromotѣлѣ армелорѣ, а fostѣ кѣ мѣлѣ маї скѣртѣ, де кїтѣ ка вѣрвацїї де statѣ аї пѣстерїлорѣ Еуропеї, карї аѣ fostѣ кїзмацїї а decide асѣпра соартеї прїнчїпателорѣ, сѣ се фї пѣтѣтѣ лѣмина пе деплїнѣ асѣпра ачесторѣ реферїнцеле.

De аїчї вїне къ кѣвїнтеле „Sъзеранѣ“, „васалѣ“ шї „їнvestїтѣрѣ“ се аплїкѣ шї асѣзїї ла реферїнцеле дїнтре Домнїї прїнчїпателорѣ шї Сѣлтанїї отоманї, їн ачеллашї їнцеллесѣ пе каре-лѣ аѣ ачестї термїнї їн дрентѣлѣ feודהале аллѣ Еуропеї, кїндѣ дїн контра е шїтїстѣ къ нїчї одатѣ Сѣлтанїї н'аѣ fostѣ стѣпнїї, нїчї аї цѣрїлорѣ ачестора, нїчї аї дрентѣрїлорѣ пе каре лѣ аѣ депрїнсѣ tot dezna прїнчїпнїї nostrїї сзѣверанї, чї къ цѣрїле ачестеа аѣ їнtratѣ їн легѣтѣрѣ де statѣ кѣ Поарта прїн тратате, прїн карї нѣ лї се аккордѣ дрентѣрї носѣ, чї лї се конфїрмѣтѣ шї се гарантескѣ дрентѣрїле че аѣ авѣтѣ елле маї їnainte; прїн зрмарѣ нїчї Сѣл-

а). Bezї ачесте маї пе ларѣс „Reichsbaur Donaufürsten thümer 1856, III паѣїна 79—80.

tanii nș potș fi șzeranî, niçi Domniî prinçinatelorș nș potș fi vasalii lorș în încelmesș че аș ачесті терminiî în Европа șnde а domniș sistema feudală, кș totșлș некнноскѣтъ ла noi.

De аичі vine кѣ kiар tratatșлș de Парисș nș кншоаште în favoarea prinçinatelorș маі мѣлțș de kit привілеѣіе ши иммунитѣѣи; prin șрмаpe се мѣрѣі-пеште în sfera привіліlorș tratatșлші de Адрианополє ши а.л.е șпорș хатишеріфе, ши не дѣ маі пѣѣінș de kit конферинѣле de Віена каре ворșіръ ч.елѣ пѣѣінș de дреп-тѣрї.

Е învедеpatș кѣ ши аичі s'а авѣтș înainteа okі-lorș ideca de șzerанитате în încелmesș feudalș, de șnde șрма кѣ дрептѣрїле prinçinatelorș ар fi пѣмаі nișте dапșрї, nișте concesіoni din partea șusіа kape s'а аflatș оdatъ îп posesіsіnea, îп стѣнїпrea lorș. În-adevѣрș, привілеѣіеле ши иммунитѣѣіеле нș sînt а.л.ч.е.в.а de kitș dапșрї, concesіoni, saș маі аdevѣratș еșченѣіsнї de ла леѣеа kоmmеnъ, — kîndș prinçinate-ле аș дрептѣрї de statș, дрептѣрї nepreskrіtibіle, дреп-тѣрї че îптръ îп dominіsлș дрептѣлші попоарелорș (dans le domaine du droit des gens), ши не kарї нș ле аș кон-чедѣтș Șълтанїî din денлїнѣтатеа notestateї лодș (plénitude du pouvoir), чи ле аș pekнноскѣтș ши garantітș, ши s'аș облігатș а.л.е анѣра îп контравер-кѣрșї îmemікș, преkѣмș vomș vedeа маі жоșș.

III.

ȘPМЪРІ.ЛЕ АЧЕСТЕІ КЪНОШТИНЪЕ ДЕФЕКТЪОАСЕ. КАІМАКАМЕ.ЛЕ III РЕАКЦІЪНЕА ДЕ АСТЪЛІ.

Din ачeastъ defektșoasъ кншоштинѣ а рапор-тѣрїlorș de дрептș îпtre Ноарта otomanъ ши prinçinate а ешитș ла лѣмінъ pentрș întіia datъ îп конферинѣ-

le de Viena în шединга din 26 Martie 1855 prinчипиалъ de iniçiativa Пордеї în привинга реорганизацей prinчипателоръ, — prinчипиалъ fatalъ, прозвучиатъ mai întiу de лордъл John Russel ши adontatъ de тоцї чеїлалцї мемבריї аї конферинцей, — prinчипиалъ din каге а emanatъ протоколълъ konstantinopolitanъ din 11 Februarie 1856, în каге, пе лiнгъ о solemnъ рекзноаштеге а конвенциилоръ iнкеiate къ Баiazed I ши Maxomed II, Поарта iши iea дрентълъ де а регъла о мълциме де обикте къратъ интерне ши въдеште претътindenea сконълъ сеъ де а assimila къ тотълъ ачесте prinчипате империялї otomanъ ши де а ле фаче провинчие пэре тэрчешти, — prinчипиалъ каге а predominitъ ши în конгресълъ де Paris ши din каге аъ ешитъ конкълъселе де а конвока Поарта Divanelе ad hoc, де а лза ea ла еспирагеа пэтепей Domnilоръ messре pentръ assekърагеа ordineї ши pentръ либера еспримаге а доринделоръ дегей, ши де а промълга ea prin хатишерифъ конвенцинеа финалъ а пстерилоръ, деспре definitiva реорганисаге а prinчипателоръ а), — prinчипиалъ iн fine, din каге а ешитъ kaosълъ, амецеала ши konfъsиoneа iнтръ каге се афъ астъзи амiндоже prinчипателе.

În тоатъ istoria prinчипателоръ нъ е esemplъ ка Înalta Поартъ съ fi лзатъ iniçiativa iн kestиxнї че се цинъ де реорганисагеа prinчипателоръ, ниче ка ea съ fi конвокатъ вре oдатъ адъхъриле леçислативе алле дегилоръ, Ачестъ дрентъ датъ Înalteї Порци е къ тотълъ ноъ iн istoria prinчипателоръ. Киар ши iн периодълъ челъ mai trпistъ алъ istoriei натрией, сьвъ Fanarioци, че ераъ servї immediаци аї Sьлтанилор, дегиле амiндоже с'аъ organisat ши реорганисатъ фъръ ниçи знъ ammestekъ алъ Înalteї Порци. Asemenea totъ iн епока ачеста, кътре капътълъ dom-

а). Artikолълъ XXIV алъ Трататълълї де Paris; — Протоколълъ VIII шединга din 12 Martie, — Протоколълъ XXII, шединга din 8 Aprilie, а конгресълълї де Paris.

niei Fanarioidilor, lecele civile și penale ale principatelor se reformară, se kompilară în kompandii, se promulgară ca kondiții ai Țerilor și staș niș astăzi în pŕtere, fŕră ca la kompŕneroa loră sŕ se fi dată mŕkară de ŕtipe Porŕei, or sŕ se fi ȇerștă mai pe ȇrștă anprovaroa ei. Kiar konvenŕișnea de Akermană din 1826 rekŕnoaște ȇeriloră drentălă de a se reorganiza, de a-șii faĉe perŕlamentele organice și de a le eșekta nŕmaș de kiș b), fŕră ca sŕ sezi kŕ kŕ e de lipsă de vre o deslerare or de vre-o sankŕionare dinafară. Nŕ e kŕ pŕtinĉă a kpede, ka pŕterile Eȇroniei sŕ fi avștă de rindă a lipsi pe prinĉinate kiar și de drentșpile rekŕnoskŕte prin tratatele pșso-ȇrĉești și de a da Porŕei otomane drentșri ĉe n'a avștă niĉi odată! Kŕ toate aĉeștea vedemă kŕ se fŕkă, și se dede Porŕei sŕș drentă de iniĉiativă pe kare nŕ-lă mai avșse, de kapa însă Poarta se ŕtiș folosii și a niș akșmă foarte vine, kŕĉi totă din aĉeăștă iniĉiativă a eșită și institălăi kaimakamieloră ȇrĉești de astăzi.

Aĉeăștă mŕșșră din partea Înaltei Porŕi, nŕ nŕmaș a șșrpinșă de mirare pe totă ĉei ĉe s'a rindită vre odată serioșă la șoarta patriei loră, ĉi a și redemtentată în inimile ȇȇrșoră ĉelle mai ștrimtorătoare griă. Șintemă kŕ totălă deaparte de a faĉe din aĉeăștă mŕșșră, întră kiș pŕivește la ȇeara romŕneaskă, o kestisne de personalitate; kŕ toate aĉeștea nŕ pŕtemă askunde kŕ, konkpederea kŕmŕkŕmiei aĉeștei ȇeri în mișnele fostălăi odată Domnă, Alessandru D. Gika, a rŕnită adinkă simĉlă de moralitate ală ȇerei și a deparată foarte mălă kiar astoritășii Înaltei Porŕi, nŕ

b). „Les hospodars seront tenus de s'occuper . . . avec les Divans „respectifs, des mesures necessaires pour améliorer la situation „des principautés confiées à leurs soins, et ces mesures feront „l'objet d'un règlement général pour chaque province, lequel „sera mis immédiatement à exécution.“ Conv. d'Akierman, 1826.

pentru persoana caimacamului, alle kърѣи kърѣntede respectumъ, чи pentru politica Porцei manifestatъ ca okkasіonea асeasta. Sіnt в иіѣ addъчере-аминте, ші adрessa adънърѣи леіslative din Feврuarіe аnълѣ 1842, ші fermanълѣ Іnalteі Порцї, prin care асeстъ domnъ s'a kondamnatъ ші s'a destіtsіtъ ca kълпавилъ de аbъss-ріле іnшїрате в нѣмита adрeшъ. Ної нѣ kънноаштемъ нїчї знъ fermanъ posteriorъ, prin care Поарта сѣ шї fi demіnuitъ fermanълѣ din 1842, сѣ fi desfiіngatъ sentіn-ца de атънчї ші сѣ fi deklарatъ кѣ fostълѣ Domnъ a fostъ іnnocіnte. Oare нѣ іnsemneазъ асeasta а-шї вате жокъ de сімцълѣ de моралitate аллѣ знѣи націіні ін-трeцї? Oare нѣ este асeasta челлѣ нѣцїнъ о інчеркаре d'a kоррѣмне асeстъ сімцъ? Асeастъ зрмаре din пар-tea Порцei ne peaddъче а-минте fermanълѣ din періо-дълѣ fanаріотікъ kіндъ знъ Domnъ se іnтрона астъзї ка челлѣ маї аллeсѣ інтре сіїї лѣї Іssъ, апої se detрона мїіне ка знъ kрїмїналъ, ne зрмъ прeсте знъ аnъ, орі neste kіте-ва лънї se peашeza еаръ в тронъ ка челлѣ маї de тpeабъ omъ din лъме! Інкъ oдатъ, ної нѣ ат-такъмъ persoane, чи политика Порцei,

Даръ орі ші kітъ de дърeпоашъ e іmpresіonea че а лъсатъ в іnimіле тѣтъроръ асeастъ мъсъръ ne-ашtentatъ, ної вѣкърошї тpeчeмъ de ла kestіonea de мо-ралitate, ла kestіonea de легалitatea асeстeї мъсърї.

Нїчї konвенціініле чeлe веkї аллe прїнчїнате-лоръ, нїчї tratatele рѣсо-търчештї, нїчї датїнeлe, нїчї ле-цїлe чeлe іnшїнцъ аллe цeрїлоръ нѣ даъ Іnalteі Порцї dрeнтълѣ de а денъмї ea caїmakamї; din kontra, лецї-лe цeрїї в шїнцъ, шї а нъме Art. 18 din регъламен-тълѣ organікъ, kъnpїnde лъмъpїте dїsnъсъчїкнї асъпра konstіtsїрeї гъвернълѣї провїзорїш в kasъ de інchetarea вре знѣї Domnъ, прeкъмъ шї асъпра аттpївцїїлоръ а-чeстѣї гъвернъ. Конгрeсълѣ de Paris, в шeдїнца din 8 Aprіlie deчїde нъмаї, ка ла еспїраpеа пѣтeрeї Dom-

нілорѣ актѣмлі, Поарта съ іа мѣсрї pentрѣ а kombina
лібера esпріmare а dорінделорѣ дереї дін партеа Дива-
нрїлорѣ, кѣ манцінера ordіneї шї кѣ респектѣл кѣ-
тре Statsлѣ легалѣ с). Пстеріле, карї дрентѣ skонѣлѣ
мѣсрїлорѣ de лѣтѣ дін партеа Пордеї аѣ пѣсѣ рес-
пектѣлѣ кѣтре Statsлѣ легалѣ, шї карї кіар прін
артікѣлѣлѣ 23 алѣ трактатѣлї de Парис ласѣ іп statu
quo леїле актѣмлі алле дереї, пінѣ ла а лорѣ ревісізі-
не, п'аѣ пѣтѣтѣ да Пордеї дрентѣлѣ de а кѣлка ачесте
леї! Прін зрмаре, дензмїреа каймакамїлорѣ de а
дрентѣлѣ de кѣтре Іналта Поартѣ, іп контразічере кѣ
Art. 18 дін Реглѣментѣлѣ Organікѣ, е інведератѣ о
кѣлкаре flagрante а знеїа дін леїле fндamentале алле
дереї лѣсате іп пѣтере кіар прін трататѣлѣ дін 30 Martie.

Дарѣ каймакамїа de астѣзі се інфѣдїнеазѣ ка
знѣ іnstітѣтѣ інтродѣсѣ дїнадїнсѣ snре а face de нїмїкѣ
(pour rendre illusoire) челлѣ маї преціосѣ дрентѣ че ре-
кѣнноскѣрѣ пстеріле іп favoarea прїнціпателорѣ,—дрен-
тѣлѣ de а се пропѣнчїа елле іп тоатѣ лібертатеа асѣпра
реконстїтїреї лорѣ. Кїндѣ конгресѣлѣ de Парис, іп ше-
дїнда дін 8 Aprіліе, а decisѣ а лѣса асѣпра Пордеї ка
сѣ іеа мѣсрїле челле de лінсѣ ла esпрїрареа пѣтереї
Domнілорѣ, s'а zısѣ esпресѣ кѣ мѣсрїле ачестеа аѣ сѣ
fїѣ ast-fелѣ, іп кітѣ сѣ се поатѣ реалїса іntenцісіле
конгресѣлї (а remplir les intentions du Congrès). Аче-
ste іntenцісіні алле конгресѣлї се вѣдѣ лѣмѣрїтѣ дін
тоате десвѣтерїле релатїве ла прїнціпате, інченїндѣ de ла
шедїнда дін 8 Martie пінѣ ла чеа дін 8 Aprіліе, шї
маї лѣмінатѣ de кітѣ дін тоате, дін Protok. N. VIII алѣ

c). „Après ces explications le Congrès décide, qu'il s'en réfère à la
Sublime Porte pour prendre, s'il y a lieu, à l'expiration des
pouvoirs des Hospodars actuels, les mesures nécessaires et pro-
pres à remplir les intentions du Congrès, en com-
binant la libre expression des vœux des Divans avec le main-
tien de l'ordre et le respect de l'état legal.“ Congrès
de Paris, séance du 8 Avril, Protocole Nr. XXII.

shedindei din 12 Martie, în care skonялъ komisiei înscrinate къ komпeнеea артиколоръ генералї despre prinčinate, se esplikъ în ачeste кэвinte: „А лъа „мъсърїле челле маї nemerite спре а се assekъpa de „dorında локхиторїлоръ аспра kestisнїлоръ de prinčiniš, „remase нересолвїте“ — d). Kestisнеea de prinčiniš, remasъ nedesлeratъ, e kestisнеea despre Ŗnїpea Prinčinateлоръ интрънš синррѣ Statš, прекъмѣ се vede лэмїnatъ din Protokoалеле Конгресълї N. VI шї VII, шедїнделе din 8 шї 10 Martie.

Че vedemъ noi insъ, praktikindъ-se astъzї, de кътре каїмакамїїле otomane în prinčinate? Жърнале-ле Молдавїей инреџїстраш, пїнъ алалтъерї; în toate зїл-леле, челле маї инжоситоаре фанте де алле амплїадїлоръ каїмакамїей, спре а стоарче де ла persoane шї де ла коммунїтэцї интреџї, сьвскрїптърї ін контра жнї-жнїей. În Ромънїа е попрїтс амплїадїлоръ де а сьв-скрїе ин favoarea жнїжнїей; асемenea сїнтс date инстрък-џїзнї адмїнїстраторїлоръ де а пѣ сьfferї конслътърї шї декларърї ін инделесълш ачеста. Denъмїрїле ін постъ-рїле де оаре-каре инфлїндъ, прекъмѣ шї скоатерїле дїн трънселе, се факъ toate къ skonъ de а препара о декла-раре дэпъ воїнда Порџей ін контра жнїжнїей. Жърна-лелоръ локале, нъ ле este іертатъ нїчї мъкаръ де а про-пънчїа ворба „жнїжнїей!“ Къ жнѣ кэвїнтѣ: Каїмакамїї-ле де astъzї сїнтс инстїтутїе къ skonъ інведератъ де а лъ-кра дїн toate птерїле шї прїн toate мїзлоачеле спре а опрї лїбера манїфестаре шї деклараре а попо-рълї аспра soarteї салле, шї спре а нїмїчї интенџї-нїле птерїлоръ Ежропей.

Даръ нъ нъмаї прїн органеле салле, прїн каї-макамїїле търчештї де astъzї, чї шї deadрентълш прїн

d). „Prendre les mesures les plus propres pour s'assurer du voeu des populations sur les questions de principe, non encore resoluës.“ Congrès de Paris, séance du 12 Mars, Protoc. N. VIII.

fermane, Poarta otomană desființează lei și prae interne, ceea ce nu se mai făcuse nici odată! Ast-felă vâzărămă în ziliele acestea desființată leuca de presă în Moldavia, konchesiunea de plătire pe Prătă și Sepetă, konchesiunea de bankă ш. ч. л. În skъртă: рецимăлă prin fermane, s'a instalată în toată țuterea în लोकलă рецимăлă легалă.

Aceasta e astăzi, dăpă tratatălă de Paris, stărea лăкрăрилорă în prințitate. Nici odată n'aș fostă mai impresionate de șesă, și șesă аппăсаре mai grea, de kătă tokmai astăzi. Либера manifestare a opiniei пэвлече a devenită кэ totălă илэсоріт.

Toate acestea nu s'ar fi întimplată, dacă mai întііș de toate s'ar fi преchisată реферинцеле de drentă între prințitate și Poarta otomană, și dacă drentă-ріле acestei din ымтă s'ar fi pedăсă ла адевъртата și лецитима лорă валоаре, ор dacă s'ar fi kiemată депстаці din partea prințitelорă kiар ла skазнăлă Kongresă-лă, — знă drentă, не kare prințителе sіntă în кэ-деpe de а-лă реклама, și kare ли s'a fostă pekзнос-кэтă și în Konferинцеле de Viena.

În aceste імпрежъртăри іntpистăтоаре, kapi în kasă de а se realisa intențiunile Порцей manifestate în конклэселе din 11 Feврăрие 1856 în Konstantinopolе, apoi date не factă în toată прочедăра kaimakamілорă de astăzi, nu mai пэцінă și în tonăлă жърнаелорă semi-officiале din kapitала имперіалă otomană, nu не про-мітă de kătă знă viitoriș plінă de інкэркътърі фнесте, — în aceste momente сзпреме, іnainte de а не декла-ра аспра баселорă rekonstitiției политиче а patriei no-astre, амă kpezătă de неапъратă нечесitate, а mai лă-мърі odată kestіunea de drentă între prințitate și им-періалă otomană.

PARTEA II.

**Statutul de astăzi al chestiunii relative
la Principatele Române.**

PRINCIPATELE SÎNT STATE SÖBERANE?

PARTEA II.

Принципалете сѣнт State Săverane?

„La Moldo-Valachie n'est pas dans l'obligation de reconnaître au-dessus d'elle un pouvoir législatif étranger.“ Colson: De l'état présent et de l'avenir des Principautés de Moldavie et de Valachie, pag. 271.

IV.

KONVENȚIUNILE PRINCIPALATELORȘ KĂ POARTA OTOMANĂ, ESM. ÎNCĂTE DĂPĂ KONPINSĂ. ÎȘ LORȘ.

E kănnoskătsă astăzi pretăndenea kă principatele române n'ăz fostă kăcherite de kătre Săltani prin saviē, či kă eile de văr-voia lorș și prin Konvențiūni onorifiče ăz intrăts în legătără de Stată kă Poarta otomană și s'ăz năss săv protėkțiūnea ei. Prinčipatele ăz patră Konvențiūni kă Poarta, doze đara Romăneaskă și doze Moldavia. Čea dintiūă a Romăniei e

înkeiatъ între Mircea I și Sultanzlă Baiazed I. În anul 1393, și e kьnnoskьtъ sьv formъ de zлъ Xatixьmajьmъ аллъ ачестї Sьltanz; а доза Konвенциjне е о penoire а челлеї динтеїш, їнсъ маї пречїсъ, фькьтъ їн Adrianopole їн anul 1460 între Vlad V Sьверанлă Romъnieї și Maxomed II kьчериторїлă Konstantinopolълї. Konвенциjнїле Молдавіеї sїntъ їнкеiate маї тїрзи. Чea динтеїш їн anul 1511 între Bordanъ și Baiazed; а доза їн мїзлоклă sekolълї XVII între Basїлїш Vodъ și Maxomed IV. Шї а доза Konвенциjне а Молдавіеї esплїкъ не чеa динтеїш шї е маї пречїsatъ. Ної ле репродъчемъ не кїте патръ їн anness; earъ їн diskъjїnea noastrъ vomъ чита pretstїndenea а доза Konвенциjне а fie-kьpeї цedi, шї pentръ къ ачесте sїntъ маї пречїsate, шї pentръ къ sїntъ челле дин зрмъ че прїнципatele аз їнкеiatъ de а drentълă къ Поарта. Konвенциjнїле Молдавіеї; sїntъ їн форма лоръ маї onорїфиче de кїтъ алле Romъnieї. Кїар їnteїлă Art. дин traktatele Молдавіеї е о тьртъсїсіре sєlemnъ дин partea Sьltanzлї къ Молдавіа е царъ лїверъ, nekъчерїтъ, шї къ de вьнъ-воїа sa шї фьръ а fi konstpїnsъ, promise азкьлтаре de їмперїлă otomanъ. Къ toate ачестеa нъ е нїчї о їndoїалъ, къ шї Молдавіа шї Romъnia, de epaș sїгъpe къ се vorъ пьtea апъра pentръ tot d'азна sїгъpe їн kontra їnemїчїлоръ лоръ, нъ кьцетаъ нїчї odatъ а се assekъpa prin tratate de protekциjне; даръ грїжа pentръ вїиторїш, маї аллесъ вьзїндъ spaїma че нъмеле de Тьркъ вьгase їн тоатъ Европа, prin зрмаре злъ felъ de форцъ моралъ, ле а konstpїnsъ не амїндозе а се пьне sьv protekциjнеa Порцеї. Ѓнсъ, ка сь чеаръ кїар protektorатъл Sьltанїлоръ, шї нъ аллъ вре-злїа дин вєчїнї Sьверанї kreптинї ачeasta а стьтътъ шї їн воїа Romъnieї, ка шї їнтр'а Молдавіеї. Prin зрмаре, пrefepїнда datъ Sьltанїлоръ de а fi еї proteкторї, fa ostъ злъ актъ de вьнъ воїъ дин partea амъндъсроръ statелоръ ромъне. Елле

даръ аѣ трататѣ амѣндохе ка state либере, кѣ знѣ статѣ либерѣ. În адевѣрѣ дрепѣриле гарантате prin ачесте Конвенциѣни, сѣнтѣ ѣн финѣтѣ totѣ ачеллеашѣ pentрѣ амѣндохе цереле; pentрѣ кѣ де ши титлѣл „independin-
te“ гарантатѣ еспресѣ Молдавиеѣ нѣ vine ѣн Конвенциѣ-
ниле цереѣ Ромѣнешѣи, едлѣ ѣнсѣ се кѣнпринде пе де-
плинѣ ѣн дрепѣлѣ де а деклара ресвелѣ ши де а фаче
паче де sine, дрепѣтѣ гарантатѣ еспресѣ ѣн амѣндохе Кон-
венциѣниле ачестеѣ дин ѣрмѣтѣ цери, ѣнтокмаѣ прекѣмѣ ши;
дрепѣлѣ Молдавиеѣ де а трата ка статѣ де sine кѣ алте
state, де ши нѣ се нѣмеште еспресѣ ѣн Конвенциѣниле
еѣ, се кѣнпринде ѣнсѣ ѣнведератѣ ѣн ворѣа „independ-
dinte.“

Îн конвенциѣниле ачестеа, амѣндохе цериле ѣнѣ
резервѣ ши факѣ а ли се гаранта toate дрепѣриле ѣнорѣ
state сѣверане, де капи с'аѣ вѣкѣратѣ ши ѣнѣтѣ аѣи.

А нѣме се гарантеште амѣндѣрорѣ prinѣпате-
лорѣ либерѣлѣ есерѣѣѣиѣ алѣ леѣилорѣ лорѣ проприе, ка
ши маѣ ѣнаинте (continueront à jouir); prinѣпѣиѣ кон-
сервѣ дрепѣлѣ де виѣѣтѣ ши де моарте пѣсте сѣнѣнѣиѣ
лорѣ, прекѣмѣ ши дрепѣлѣ де а фаче паче ши ресвелѣ,
фѣрѣ ка pentрѣ вре-ѣнѣлѣ дин актеле ачесте сѣ ѣие сѣн-
пѣнѣиѣ ла чеа маѣ миѣтѣ рѣснѣндере кѣтре Îналта Поар-
тѣ (sans être soumis pour aucun de ces actes а aucune
espѣce de responsabilitѣ envers la Sublime Porte) а; —
Сѣлтаниѣ се леагѣ а нѣ се аммештека ѣн ниѣиѣ знѣ кѣнѣ
ши сѣв ниѣиѣ знѣ фелѣ де претестѣ ѣн тревѣле церилорѣ б);
— амѣндохе цериле рѣмѣнѣ ѣн дрепѣлѣ лорѣ де а-ши
аллеѣе пе Домниѣ лорѣ ѣн тоатѣ либертатеа, ши Поарта
се ѣндатореазѣ а рекѣнпоаште пе Домниѣ чеѣ ал-
лешѣ де кѣтре цери, фѣрѣ ка Сѣлтаниѣ сѣ се поатѣ ам-

a). Алѣ II Трататѣ алѣ Ромѣниѣиѣ Art. 5; — Алѣ II Трататѣ
алѣ Молдавиеѣиѣ Art. 2, 3, 9.

b). Алѣ II трататѣ алѣ Ромѣниѣиѣ Art. 2; — алѣ II Трататѣ алѣ
Молдавиеѣиѣ Art. 2, 3, 4, 11.

mesteka în ачесте аллеперї fie în вер-че modș, ор съ факъ грестъдї, орї съ пнпъ вер-че алте педиче—с);—Între-ritatea teritoriului românș se garantește d); msselmanilorș нș ле е permisș а се ашеза орї а-ші фаче џeamїї пе teritoriulș Românesh, asemenea шї есерчїдїлș ре-лицизней mohamedane е кș totълș оприт în кшпринсълș принципателорș. — Търчїї нș потș нїчї кълка пе пъ-мїнтълș Românesh фъръ deslegarea аstorїтъдїлорș ло-кале, кїндș din kontra Romїnilorș че ін орї-че тревї алле лор вор трече ін пъмїнтълș търчешк, лї се аккордъ imunitъдїї спсчїале, прекъмș skъtipe de харачїш шчл.—е); маї інколо Sьлтаниї се леагъ pentръ sine шї pentръ ськ-чесорїї лорș а протєдїа пе амїндохе џерїле шї а ле а-пъра ін kontra вер-кършї inemikș, de кїте орї ворș че-ре—f); —шї pentръ toate ачесте Sьлтаниї нș-шї стїпълеа-зъ, нș pretїндș алт-чева, de кїтș de ла fie-каре царъ кїте о smъ de банї, de ла Romъnia сьв нъме de три-вѣтș, de ла Молдавіа сьв нъме de дарș саș пешкеш, шї пе лїнгъ ачеста сїмплълș тїтлș de сьперїорș, а-декъ протекторїш аллș сьверанїтъдїї—g): pentръ къ сьв еспресїзnea „сьпремадїа peste сьверанїтате,“ дъ-пъ контестълș Конвенциїлорș нș се поате їдцелледе алт-чева, de кїтș ача сьперїорїтате, че сїреште е ле-гатъ de ворва „протекторїш,“ фацъ кș протєдїатълș, de капе е легатъ идея de їнфериорș.

Ачеста е кондїнстълș Конвенциїлорș їнкеїате їнтре принципате шї Поарта otomanъ. Елле кшпрїндș їнтре sine toate attrївѣтеле сьверанїтъдїї, шї ачестеа нș

- c). Аллș II Трататș аллș Romїnilorș Art. 4; — II аллș Молда-вїей Art. 11.
 d). Аллș II Трататș аллș Молдавїей Art. 5.
 e). Аллș II Трататș аллș Romїнїей Art. 2, 7, 9, 10; — II Трататș аллș Молдавїей Art. 6, 7.
 f). II Трататș аллș Romїнїей Art. 1, 2; — II Трататș аллș Мол-давїей Art. 12
 g). Трататș аллș Romїнїей Art. 1; — II Трататș аллș Молдавїей Artїколълș 13.

sîntǎ akkordate opî konchedate de Înalta Poartǎ, çî pǎ
kǎnnoskǎte, konfirmate şî garantate prinçipate-
lorǎ, prekǎmǎ le aǎ avǎtǎ elle mai nainte.

„Le Sultan consent et s'engage pour lui
même et pour ses succeseurs,“ kǎ ačeste kǎvinte se
încene Konvençisnea din anǎlǎ 1460 întpe Maxomed II
şî Vlad V Sǎzeranǎlǎ Romǎniei. Ačesta nǎ va sǎ zî-
kǎ konchedemǎ, dǎrşimǎ din depîlnǎtatea pǎtereî noas-
tre; çî rekǎnnoaştemeǎ, garantǎmeǎ şî ne legǎm

V.

Espreşisnie „sǎzeranǎ“, „vasalǎ“ „feudǎ“, pǎş
„şî fǎrǎ kale, s'aǎ applikatǎ supre a espîka
„raportşpile de drept întpe Poartǎ şî Prin-
çipate.“ Ačeste a nǎ sînt pǎrçî întpeçitoare
ale teritorîşlǎi tǎrçeskǎ.

Avîndǎ înainte okîlorǎ kǎppînsǎlǎ konvençis-
nîlorǎ çe sîncîfikǎrǎmeǎ în kanîşlǎlǎ pǎcedinte, e în-
vederatǎ kǎ espreşisnie „sǎzeranǎ“, „vasalǎ“, „feudǎ“
şî investîşrǎ, pǎş şî fǎrǎ kale s'aǎ applikatǎ supre
a însemna kǎ ele raportşpile çe deargǎ ne prinçipate de
împereşlǎ otomanǎ. Dǎnǎ çe prinçipatele n'aǎ fostǎ niçî
odatǎ posesisne tǎrçeskǎ, niçî odatǎ pǎmîntǎ tǎr-
çeskǎ, — dǎnǎ çe dreptşpile stîpǎlate în konvençisni
nǎ sînt dreptşpî noşe, nǎ sînt kǎştirate akşm inteia
datǎ, nǎ sînt transfepite de Şǎltanî aşpǎ sǎzeranîlorǎ
noştrî, çî dreptşpî kǎ mǎlt mai vekî, — kǎ şî kǎvîntǎ:
dǎnǎ çe Şǎltanî n'aǎ fostǎ niçî odatǎ Stǎpnîni (les Seig-
neurs) niçî aî pǎmîntǎlǎi, niçî aî dreptşpîlorǎ ačestorǎ
çerî, e învederatǎ ka lǎmina soarelǎi, kǎ împǎraçîi
Tǎrçîlorǎ nǎ sînt sǎzeranîi prinçipatelorǎ, şî sǎzera-
nîi statelorǎ romǎne nǎ sînt vasalîi Şǎltanîlorǎ. Ačestî
din şpǎmǎ n'aǎ niçî şîş dreptǎ de investîşrǎ, dǎnǎ çe
în temeşlǎ konvençisnîlorǎ Şǎltanîi sînt datorî a re-
kǎnoaşte, a konfirma ne Domnîi alleşî în toatǎ liver-

tatea de către Цери. Dintre o clasă качеаста: „L'élce-tion sera reconnue par la Porte, sans qu'elle puisse s'y ingérer, nommer le Prince, soulever la moindre difficulté, ou apporter la moindre entrave à ce sujet“ a), e învede-pată къ ачї нѣ е vorba de вре знѣ drentă în favoarea Порції, чи d'o облігчїзне. Despre врезнѣ омаціѣ дїн partea Domniloră, нѣ е нічї о хрмъ ѣн конвенціїні. Daka Sultaniі арѣтаѣ знѣ зелѣ къ тотѣлѣ синглар де а їмїта пе Szzeraniі Европей fezdale шї де а трїмїте ѕв-веранїлорѣ nostri semne de investitură, ачеаста е о ѕ-ѕърнаре, о неlegalitate, шї daka знїї дїнтре Domnїї чеї слабі, маї алесѣ ѣн тїмпѣлѣ fanarioliloră, се вѣкѣраѣ де ачесте semne шї ле череаѣ, ачеаста ера знѣ авѕсѣ, нентрѣ къ еї нѣ пѣтеа transferї assърпа Sultaniiloră drent-търї че н'авеа еї їншії. „Nemo in alium plus iuris trans-ferre potest, quam ipse habet.“

Трататѣлѣ де Adrianopol (1829) а черкатѣ нентрѣ їтеїадатѣ а вѣга ѣн drentѣлѣ пѣвлїкѣ алѣ прїнчїпалелорѣ термінѣлѣ fezdalѣ „Szzerană“ ѣн локѣ де „ѕв-перїорѣ.“ Kassa е, къ espresїunea de „ѕвперїорї-tate“ (suprématie) ѕsatѣ ѣн конвенціїне noastre, е і-identikѣ къ vorba протекціїзне. прекѣмѣ арѣтарѣмѣ маї ѕсѕѣ *) шї аної шїтїмѣ къ Rusia аспїра еа ла тї-

a) A doza конвенціїне а Moldaviei, art. 11.

*) Карта Domnїїї Бoерескѣ „La Roumanie après le Traité de Paris du 30 Mars 1856, Paris 1856,“ не венї ла мїнѣ къ мѣлѣ маї тїрїї де кїтѣ ѕѣ не фї пѣтѣтѣ фолосї ла тїмѣ де дїнса. Не вѣкѣрѣмѣ їнсе вѣзїндѣ къ тїнѣрѣлѣ ерѣдїтѣ апе тотѣ ачелле ідеї despre drentѣлѣ пѣвлїкѣ алѣ Прїнчїпалелорѣ шї despre ѕвверанї-tatea лорѣ, пе карї леамѣ апѣратѣ шї ної тотѣ деѕна. Еарѣ че се атїнде де vorba „ѕвзerană“ шї ѕвперїорѣ“ ѕїмѣїмѣ чеа маї вїѣ мѣлѣмїре, пѣтїндѣне провока ла о аѕторїтате ка D. Royer-Collard, каре ѣн їнтродѣчереа ла карта Domnїїїї Бoерескѣ, ле-пѣдѣ дїн drentѣлѣ пѣвлїкѣ алѣ Прїнчїпалелорѣ espresїunea de „ѕвзerană“ шї пѣне ѣн локѣлѣ еї термінѣлѣ де ѕвперїорѣ. Еспїкареа че D. Royer-Collard фаче дѣлѣ векїї пѣвлїчїстї аї Ро-meї, е де чеа маї mare їмпортанѣ пентрѣ ної.

лвлѣ de Прѳтектоаре. *Însъ tratatvlă de Adrianopol.* ka toate tratatele рѣсо-търчешті, e *înkeiată* кѣ Търчиа фъръ de noi ши нѣ poate adăche niči *zănă* скъзъмінтѣ дрентърілорѣ noastre. „Actus inter duos, tertio nec nocere nec prodesse potest.“ Конвенціиіле noastre, сінгѣра васъ a дрентъріі пѣвлікѣ аллѣ прінчіпательорѣ, нѣ кѣ-носкѣ niči „szzerană, niči vas аллѣ, нѣчи fezdă, niči investitъръ, totă espresіoni proprie дрентъріі fezdală аллѣ Езропей, кѣ totăлѣ nekъnoskтѣ ла noi. — Едіп-търлѣ se poate зиче fezdă аллѣ имперіалі otomană, віче-реціі Едіп-търлі se notă нѣмі vasалі аї Сѣлтанърлі, ши Сѣлтаниі szzerani аї Едіп-търлі ши аї віче-рецілорѣ лрі, pentрѣ кѣ Едіп-търлѣ a fostă кѣчерітѣ ши пѣфѣкстѣ *în* пашалікѣ, ши дрентъріле віче-рецілорѣ сінт дрентърі *transferite* de кѣтпе Сѣлтани; еаръ прінчіпателье н аѣ fostă niči odată *posesіunea* Сѣлтанилорѣ, ши дрентъріле noastre сінт маі *vechi* de китѣ *raporturile* noastre кѣ Поарта otomană. Noi даръ *respingem* de ла noi toate espresіoniіle ачесте, ка о *innoitъръ* *introduce* фъръ de voia ши фъръ de *miterea* noastrѣ; ле *respingem*, нѣ pentрѣ кѣ *raporturile* *insemnate* прін ачесті *termini* fezdalı ар скъдеа чева *din szzeranitatea* прінчіпательорѣ, b) *чи* pentрѣ кѣ дрентърлѣ пѣвлікѣ аллѣ прінчіпательорѣ нѣ ле кѣ-ноаште, ши pentрѣ кѣ espresіoniіle ачестеа аѣ *addăză* нѣмаі *confesіune* *in* аппреціреа дрентърілорѣ noastre.

Поарта otomană *folosindse* de ачестѣ *confesіune*, *desvoltă* *în* черкълареа са *din 31 Іunie a. t.* о теоріѣ кѣ totăлѣ *noșă*, *privindă* *pe* прінчіпате ка пѣрці *intrețіtoре* алле *teritoriалі* *търческѣ*! *Însamі* Поарта *мър-търішеште* *în* нѣмита *notă* *чіркъларѣ*, кѣ *пінт* ла *tratatlă* de Паріс прінчіпателье нѣ фъръ *privite* ка пѣрці алле *teritoriалі* *търческѣ*. Noi *însъ* амѣ *dopі* а *шті*, *pe* че *temeiă* Поарта *ле* *konsideră* акѣмѣ *dăпн* *trata-*

b) Vattel, droit des gens, L. I. Chap I. §. 7—8— Martens, Précis du droit des gens, L. I. Chap. I. §. 16. —

тълъ дин 30 Марте, ка пѣрци а.л.е Тѣрчіеі? Ноі штимѣ
 къ prin art. 7 din ачестѣ трататѣ, пѣтериле се леагъ а
 рѣспекта ѡтреѣитатеа териториалъ а имперіалъі отоманѣ;
 даръ нічі ѡн ачестѣ артиколѣ, нічі ѡн артиколіі |20—27,
 карі сѣнъ а нѣме десупе принчіпате, ѣереле ноастре нѣ
 сѡнт декларате де териториѣ тѣрческѣ. Ачеаста нічі къ
 се нѣтеа, ѡтеіѣ пентрѣ къ скопѣлѣ пѣтерилорѣ н'а fostѣ
 d'а ѡмпѣина дрентѣриле принчіпателорѣ, чі ѡнкъ де а
 ле маі ѡммѣллі с); а.лѣ доілеа, пентрѣ къ дин артикѣ-
 ліі конвенціонилорѣ ноастре читані маі сѣсѣ (кап IV,)
 сѣѣ літера е) се поате конвінѣе орі чіне, къ териториалѣ
 ромѣнескѣ се дѡстѡнеа претѣтѡденеа лѣмѣрѡтѣ де тері-
 ториалѣ тѣрческѣ. Prin ѣрмаре теоріа Порціі десупе
 ѡтреѣитатеа имперіалъі сѣѣ, ѡтѡнсѣ нѡнъ ла принчіпате,
 е къ тотѣлѣ дешартъ, ка зна че е контрарѡтѣ векілорѣ
 ноастре тратате ші кіар ѡтенціоней пѣтерилорѣ. ші ка ѣ-
 на, пе каре Поарта ѡнсѣшѡ ѡн читата нотѣ черкѣларѣ о
 декларѣ де ѡноітѣрѣ, мѣртѣрѡсѡндѣ къ нѡнъ ла трататѣ
 тѣлѣ де Паріс нѡмене н'а прѡвѡтѣ пе принчіпате ка пѣрци
 а.л.е териториалъі тѣрческѣ. ѡн fine кіар Поарта сѡтѡндѣ
 де теоріа десволатѣ ѡн nota дин 31 Іѣлѡі къ онѣ зѡле
 маі тірзіѣ, ші аѡнме ѡн nota дин 7 Август чере ѡнкор-
 порареа гѣрелорѣ Дѣнѣреі къ териториалѣ отоманѣ, аф-
 фірмѣндѣ къ нѣмітеле гѣрѡ нѣ с'арѣ ші ѡнѡстѣ нічі ода-
 тѣ де териториалѣ принчіпателорѣ чі де териториалѣ тѣр-
 ческѣ. Ва сѣ зѡкъ ѡнсѣшѡ Поарта сенарѣ ші акѣмѣ къ
 тотѣлѣ териториалѣ ромѣнѣ де челѣлѣ отоманѣ. Де адмін-
 тірлеа претенсіонеа Порціі е къ тотѣлѣ неѡтѣмеіатѣ,
 пентрѣ къ гѣреле Дѣнѣреі ѡн векіме с'аѣ ѡнѡстѣ ѡн а-
 девѣрѣ де Moldavia ші нѣ се нотѣ ѡнкорпора де кітѣ
 къ ачеаста.

с) „Les principautés conserveront leurs privilèges, ... et le Sultan,
 de concert avec les puissances contractantes, accordera en outre
 à ces principautés ou y confirmera etc. Bezi ѡтеіѣлѣ нѣнтѣ де
 прелѡімінарле пѣчей.

VI.

Рапортъриле де дрентъ între Prinçinate ши Поартъ, саз аппликареа дрентълэи попарелор латратателе Prinçinateлор.

Din testълэ конвенциилоръ се vede лэминатъ, къ prinçinateле аз fostъ state сэверане înainte де а трата къ Поарта, ши къ аз ремасъ сэверане ши дэуръ ачесте тратате. Елле аз инкеиатъ тратате къ Поарта нэмай ши нэмай спре а-ши асекъра ши пе вииторэ сэверанитатеа лоръ, адикъ спре а нэ инчета ничи одатъ де а фи state сэверане. а).

Че рапортъри де дрентъ синтэ даръ între prinçinate ши Поарта отоманъ дэуръ prinçipiале дрентълэи попарелоръ? Нэ алтеле, де китэ ачелле че синтэ între dose state лerate între sine prin аллианше инегале (а-декъ între зне statъ май таре ши алтэлэ май слабъ), аз prin трататэ де протекционе, аз челэ-мэлтэ prin трататэ де тривтэ. Е рапортълэ între зне statъ сэперiorъ ка протекторэ ши între алтэлэ inferiorъ ка протечиатэ, ничи май мэлтэ ничи май нэуинэ декитэ рапортълэ че е-ра пэуръ ла трататэлэ де Парис, ши май есте инкъ, între Търчия де о парте, ши пэтериле апсэслэи де челалтэ парте. А инчетатэ Търчия де а фи сэверанъ пентрэ къ аз алератэ пэтериле апсэслэи спре апърареа еи? Поарта а черстэ протекционеа ачесторъ пэтери, токмай пентрэ ка съ-ши скане сэверанитатеа. Тотэ ачеста фькъръ ши prinçinateле ин секлиэ 14, 15, 16 ши 17 диферинца е нэмай къ prinçinateле аз инкеиатэ тратателе лоръ къ Поарта пе зне тимнэ недетерминатэ; саръ трататэлэ динтре Поартъ ши пэтериле апсэслэи е пе тимнэ мэриинитэ.

а) F. Colson : De l'état présent et de l'avenir des Principautés, pag. 271. — Idem: Précis des droits de Moldo-Valaques, pag. 11.

Niçi знєлє́ din rapoptýpe ачесте, а нєме ниçi протекци́онеа, ниçi киар тpивєтєлє́, нє skade нимикє́ din сьверанитатеа стaтєлє́и чєлє́и мaй слaбє́ лєгaтє́ пpин тpа-тaтє́ кє́ знє́ стaтє́ мaй тaпє́, дaкa стaтє́лє́ чєлє́ слaбє́, aдєкє́ чєлє́ инфєpиopє́ китє́ пєнтpє́ нєтєрє, ши-а пєсєрвaтє́ дрєнтє́лє́ de a se гєвєрнa пє sine ливєрє́ дєпє́ лєцїлє́ сaлмє. Ачєстє́ пpинчипиє́ е рєкєннoскєтє́ de тoцї чєї мaй рєнємицї пєвличистї аї Еурoпєї, їнчєнїндє́ дєлa Hugo Grotius, пїнє́ їн зїoа de астє́зї. b) Тpивєтє́ ає́ плєтитє́ Сьлтанїлорє́ Доцїї рєпєвличєї вєнєцїанє, Ёмпєрaцїї Цєр-мaнїєї ши ацїї, фєрє́ кa пpин ачєастa сьвєрaнитaтєа лорє́ сє́ fi сєффєpитє́ чєлє́ мaй микє́ скє́зє́мїнтє́. Дрєнтє́лє́ пєвликє́ єзрoпєaнє́ рєкєннoштє́, кє́ знє́ стaтє́ мaй слaбє́, кїндє́ вєдє́ кє́ нє́ мaй е їн стaпє́ de a se ассєкєрa їн кoнтpа їнкє́лє́кє́pїлорє́ ши ассєпpїpїлорє́ (empiє-тєmєnts et vexations) din афaрє́, пoатє́ сє́ се пєнє́ сьвє протекци́онєа ацїї стaтє́ мaй тaпє́, фєрє́ кa сє́ їнчєтєзє́ de a fi сьвєрaнє́. Мaй лє́мїнатє́ de китє́ тoцї се єсплїкє́ їн пpивїнцa ачєстoрє́ стaтє́, Battel, зїкїдє́: „Дaкє́ стa-тє́лє́ чєлє́ мaй слaбє́, пєнтpє́ протекци́онєа ачєастa се oвлїгє́ лa oаpє́ кaрї кoндїцїєнї, пpєкє́мє́ лa плaтa з-нєї тpивєтє́, лa дaпєa de тpєнє́ de ажжєтoрїє́, op кїар ши лa ачєea, кa сє́ фaкє́ кaкє́сє́ кoмєнє́ кє́ протектo-рїє́лє́ сє́ї їн тoатє́ рєсєвєллєлє́ ачєстї́ дїн єрмє́, їнє́ ши вa пєсєрвa дрєнтє́л de a se гєвєрнa дєпє́ ливєрa сa вoїнцє́ (se rєsєrvant du рєстє́ le дрoїт de se гoувєрнєр a son грє́), ачєастa нє́ е ацїчєвa дєкїтє́ знє́ сїмплє́ тpа-тaтє́ de протекци́онє́, кaпє́ нє́ skade нїмикє́ дїн сьвєрa-нїтaтє́ („c'est un simple traitє́ de protection, qui nєdєrоgє́ point a la souverainetє́)“ c) Ёнє́ пpинчипaтєлє́ нє́ с'ає́ oб-лїгaтє́ кє́тpє́ Пoаптє́, de кїтє́ лa o сє́мє́ de вaнї пє́ тoтє́ аннє́лє́, фїтє́ ачєстї́ вaнї сьвє́ нє́мє́ de тpивєтє́, op сьв

b) Vattel, l. c. §. 5. 6, 7. — Martens l. c. §. 16. —

c) Vattel, l. c. Chap. XVI. §. 192.

нѣме де дарѣ сѣѣ пѣшкешіѣ. Кѣ ачѣастѣ сѣмѣ де вані пѣтѣскѣ елѣ протекѣісна сѣверанитѣі лорѣ. Астѣлѣ. апплїкїндѣ дрѣнтѣ.лѣ попоарелорѣ ла конвенѣїнілѣ прїнчїпѣтелорѣ, нѣ маї поѣте фї нїчї о їндїалѣ, кѣ стѣтелѣ ромїне, шї дѣпѣ їнѣрѣеа лорѣ їн рапортѣ де протекѣїсне кѣ Поарѣ, аѣ рѣмѣсѣ денлїнѣ сѣверѣне.

VII.

ISTORIA E MARTORŢ DIN SEKŢIŢ ÎN SEKŢIŢ KŢ PRINCIPATELE ŞI DŢIIŢ KONVENŢIŢNILE KŢ POARTA S'AŞ ÎERTATŢ ŞI ÎN L'ŢNTRE ŞI ÎN AFARŢ KA STATE DENLÎŢ SŢVERANE, ÎNKE-IND ALLIANŢE OFFENSIVE ŞI DEFENSIVE ŞI TRATATE DE KOMERŢIŢ.

Daka ар маї рѣмїнеа кѣї-ѣѣ ѣре-о їндїалѣ де-спѣре сѣверанитѣѣ прїнчїпѣтелорѣ Ромїнешѣї, орї кїарѣ де-спѣре аѣтентїчїтѣѣ конвенѣїнілорѣ лорѣ кѣ Поарѣ, їсторїѣ е де факѣ кѣ стѣ конѣїнѣтѣ шї де чѣлѣ маї ма-ре счѣнтїкѣ дїн лѣме. Еѣ е мѣрторѣ, кѣ прїнчїпѣтелѣ шї дѣпѣ конвенѣїнілѣ лорѣ кѣ Поарѣ, с'ѣѣ нѣртѣтѣ кѣ стѣ денлїнѣ сѣверѣне шї їн лѣѣнтре шї їн аѣарѣ, шї кѣ аѣ fostѣ рѣкѣнноскѣте де стѣ сѣверѣне шї де кѣтре нѣтерїлѣ Еѣропѣї. Сїнт кѣнноскѣте нѣмероѣсѣлѣ трѣтѣте де алїанѣѣ їнѣре прїнчїпѣте де о пѣрте шї Полонїѣ, Ынгарїѣ шї їмперїѣлѣ Ыерманїѣї де алѣѣ пѣрте. Не амѣ дѣче пѣреѣ денѣрте дѣка амѣ стѣ сѣѣ анѣлїсѣмѣ аїчї мѣкар нѣмаї о пѣрте дїн трѣтѣтелѣ прїнчїпѣтелорѣ кѣ стѣтелѣ нѣмїте ачї, кѣрї аѣтѣзї нїчї нѣ маї ессїстѣ їн фѣрма шї глѣрїѣ лорѣ де атѣнчї. Не ѣомѣ мѣрѣїнї дарѣѣ а енсѣмерѣ нѣмаї їн орѣдїне кронѣлѣжїкѣ кїте-ѣѣ дїн а-чѣсте трѣтѣте, їнѣїѣте де кѣтре прїнчїпѣте дѣпѣ че се нѣсерѣ сѣѣ протекѣїсна Порѣїѣ, рѣсерѣїндѣ-не а ѣорѣї маї пѣре лѣрѣѣ де доѣ трѣтѣте їнѣїѣте кѣ доѣ дїнѣре нѣтерїлѣ чѣлѣ маї де аѣтѣзї, їн а кѣрѣрѣ мїнѣ стѣ їн пѣрте деѣїдеѣѣ соѣртеї ачѣстѣрѣѣ ѣерї. Аѣт-ѣѣлѣ їн анѣлѣлѣ:

1396. Мірча I Свєранълѣ Ромъніеі, face tratatŭ de альянцѣ кѣ Сицизмѣндѣ, рецеле Ънгаріеі;

• 1448. Данѣ IV аилѣ Ромъніеі. s'a альятѣ кѣ Іоан Корвінѣ;

1498. Ромънія интрѣ ин альянцѣ патрѣплѣ кѣ Полонія, Ънгарія ши Молдавіа;

1518. Stefan Свєранълѣ Молдавіеі (fiis аилѣ лѣі Bordan ши nepot аилѣ лѣі Stefan челлѣ Маре) fece tratat de альянцѣ кѣ Полонія; асемінеа fakѣ tratate de альянцѣ totѣ кѣ Полонія хрѣѣторіі свєрані аі Молдавіеі;

1527. În Decembrie, Petru Rareș;

1538. În Argeș: totu Petru Rareș;

1539. Stefan Lăcustă;

1598. Mihail Bitează incheie tratatŭ кѣ Рѣдолф импѣратѣлѣ Цѣрманіеі;

1638. Matei Basarabă аилѣ Ромъніеі, incheie альянцѣ offensivѣ ши defensivѣ кѣ Ракоци принцѣеле Ардеалѣлѣ.

1651. Basile Lăpușă принцѣеле Молдавіеі face tratatŭ de pace кѣ Ханѣл Татарilorș ш. ч. л.

Еарѣ челле доѣе tratate, de карі не амѣ ре-серватѣ а ворбі маі не ларѣ синт инкеіате кѣ Англіа ши кѣ Рѣсія. Челлѣ кѣ Англіа dateазѣ кѣ 77 de ані маі тѣрзіс де интіа конвенціоне а Молдавіеі кѣ Поарта. S'a инкеіатѣ ачестѣ tratatŭ în аилѣ 1588 интре Петрѣ Skio-плѣлѣ. Домнѣлѣ Молдавіеі, ши Hareborne, ампасадорѣлѣ Elisabetei Реѣіна Енглѣтереі лѣнгѣ Поарта отоманѣ, ши е знѣ tratatŭ de comerț a). — Англіа дарѣ рекѣноаште не Молдавіа де Статѣ Свєранѣ кѣ мѣлтѣ маі тѣрзіс дѣпѣ че ачѣаста s'a пѣсѣ свѣ протекціонеа ши га-ранція Порѣеі; не маі пѣѣінѣ ши Сѣлтанѣлѣ рекѣноаште кѣ Молдавіа аѣе дрѣнтѣлѣ де а tratta ка Статѣ св-

a). Bezi ачестѣ tratatŭ în anness.

веранъ кѣ алте State, pentрѣ кѣ нѣ нѣмаі а штистѣ de-
 spre înkeiereea tratatълѣі, чі елѣ інсѣші а rekommin-
 dats ne Donnyлѣ de Hareborne кѣтре сѣверанълѣ Мол-
 давіей, фърѣ ка сѣ-ші інсѣшезе дрентълѣ de а konfirma-
 ти din partea sa ачестѣ tratatѣ, ші фърѣ ка реѣина Ан-
 гліей сѣ konsidere кѣ ар fi de лінсѣ о asseminea kon-
 firmare. E învederats дарѣ кѣ ші Sълтаніі ші Poten-
 таціі Еѣропей rekъношteaѣ ne Moldavia de Stats сѣве-
 ранѣ în інделлесѣ пропріѣ. Ачестѣ tratats e de чеа маі
 mare импортенѣ нѣ маі pentрѣ депліна сѣверанitate а
 prinчипателорѣ, че ші în kontra претендіѣнілорѣ, че
 Поарта, спрїжинитѣ de Австриа, а рѣдикатѣ ші de къріндѣ,
 de а аппліка ші în prinчипате канітълѣчїзнїле салле кѣ
 алте state. Афарѣ de ачееа кѣ дрентълѣ попоарелорѣ
 нѣ дѣ протекторіѣлѣі дрентѣ de а trata în нѣмеле па-
 ціѣнїі протеѣiate, чі din kontra дѣ ачестей din вртъ
 дрентѣ de а trata, еа pentрѣ sine, ші афарѣ de ачееа
 кѣ prinчипателе prin конвенціѣнїле лорѣ ші аѣ резер-
 ватѣ espresѣ дрентълѣ de а trata ка сѣверане кѣ алте
 state, — афарѣ. зїкѣ, de toate ачесте, tratatълѣ de kom-
 мерчїѣ între Moldavia ші Англіа, е аргѣментѣ депліне
 компробѣторїѣ, кѣ ші Sълтаніі ші potentаціі Еѣропей аѣ
 rekъnoskстѣ în фантѣ кѣ tratatele лорѣ нѣ се потѣ ап-
 пліка ла prinчипате, чі кѣ e de лінсѣ а інкеїа tratate
 спеціале de а дрентълѣ кѣ ачесте din вртъ. Колсон,
 каре pentрѣ інтеїа дѣтѣ а essaminats ачeastѣ kestїзне
 импортантѣ, о resoалве ші елѣ în favoarea prinчипа-
 телорѣ b).

О алтѣ пѣтере, дїнтре пѣтерїле челле марї de
 астѣзі, каре а tratats кѣ prinчипателе ка кѣ State сѣ-
 веране, е інсѣші Рѣсія. Інделлеѣемѣ ачї tratatele лѣі
 Петрѣ I кѣ Брїнковчанълѣ сѣверанълѣ Роѣмніей ші кѣ

b). Colson : De l'état présent et de l'avenir des principautés, pag-
 284—286. Idem : Précis des droits des Moldovaques. Chap V.
 pag. 25—26.

Kantemirș s'zveran'xl' Moldaviei. Chell' dinteix s'a inkeiat' in an'xl' 1710, all' doilea in l'na Iunie 1711. Tratat'xl' l'xi Petr' k' Brinkovean'xl' a remas' nesekstat'; ear' chell' inkeiat' k' Kantemirș s'a f'k'xt' k'nosk'xt' mai m'lt' prin Colson c), k' toate k' ačesta p'vlik' n'mai čin'č' artikl'i. Nek'lečea analist'xl' Moldaviei are test'xl' ečest'i tratat' in'per'. Asseminea ši Neigebour 'l-a p'vlikat' in'per', trad'xs' d'p't Nek'lečea d). In ačests' tratat', Petr' chell' Mare rek'nnoašte s'zveranitate' Moldaviei, garant'ešte in'p'eitate' ši neviolabilitate' teritoriv'xl' ei, ši s'zveran'xl' Moldaviei se tit'leaz' „Avtokrat'or' ši alliat' all' imperiv'xl' Moskovitik'“. Tot' ačest' k'p'p'ins' a av'xt' ši tratat'xl' k' Brinkovean'.

Čud' k' ačeste tratate de stat', n' mai poate rem'inea čea mai mik' in'oi'al'. k' p'ričinatele ši d'p't konvenčionile dor' k' Poarta a' remas' ši s'a' p'rtat', in l'x'nt'rx ši inafar', ka state dep'ins' s'zveran'e, ka state in inčelless'xl' p'opri', ka state in'pendinč'i, ši k' a' fost' rek'nnosk'xt' ka ast-fel's de state ši de k'p're p'sterile čelle mar'i ši čelle mižločii alle E'rop'e. Tot' de odat', tratatele en'čerate mai s'z', daš' din sek'xl' in sek'xl' vi' m'rt'p'ri', k' konvenčionile p'ričinatelor' k' Poarta n'a' remas' liter' moart', k' s'a' essekstat' nekontenit', k' prin čr'mare elle essist' in fant'. Ačesta e chell' mai tare arg'ments' pentr' ačentivitate' konvenčionilor' noastre, v'š' arg'ment' č' n'mai las' nič'i o in'oi'al' ši kare are ačoritate ši p'stere k' m'lt' mai mare, de k'it's pergamentele oričinal'i. Čar' despre ačentivitate' konvenčionilor' nič'i n' poate fi vre o in'oi'al', d'p't č' e

c). Colson: De l'état présent etc. pag. 279—280.

d). Neigebour: Donaufürstenthümer, III 38—39.

tratatълѣ de Adrianopole ле нѣмеште еспресъ, дѣпъ че кабинетълѣ рѣсекъ ѿ nota комителѣй Nesselrode din 21 Ianuarie 1830 кѣтре принципеле Lieven, де каре ворвѣ-рѣмъ маѣ сѣсѣ (Кап II), се провокъ де маѣ мѣлте орѣла ачесте конвенциѣнѣ, ши дѣпъ че Тѣрчѣа сингѣрѣ ши нестрѣмторатъ де нимене, чѣтеазъ ѿн Art. I аллѣ кон-класелорѣ konstantinopolitane дозе конвенциѣнѣ алле цре-реѣ Ромѣнештѣ е).

Афаръ де ачесте аргѣменте positive, атѣтс пен-трѣ сѣверанитатеа принципателорѣ кѣтс ши пентрѣ аѣтенти-чѣтатеа конвенциѣнѣлорѣ, авемъ ши знѣ аргѣментс nega-tivѣ, ѿнсъ де mare ѿмпортанцѣ. Ачеста е, кѣ Поарта otomanъ, пѣнъ ла епока ачеста, н'а констатѣ принципателорѣ ни чѣ одатъ дрентълѣ де а ѿнкѣѣа тратате де ал-лианцѣ кѣ алте state ши де а фаче паче ши рѣсвелѣ; нѣ ессистѣ ни чѣ знѣ ферманѣ ор алтс актс din partea еѣ, prin kare сѣ fi констатѣ ачестѣ дрентс аллѣ принципателорѣ.

Дака Поарта а емиш кѣте одатъ фермане ѿн контра знорѣ Domnѣи ши ѣ-а нѣмитѣ некредѣнчомѣ, din казса аллианцелорѣ лорѣ кѣ Potentaцѣи вечѣнѣ, ѿн ачесте фермане нѣ констѣт ѿнсѣнѣ дрентълѣ де а фаче тратате де аллианце, чѣ ѿмнѣтѣ нѣмаѣ кѣ Domnѣи nostrѣи. аѣ ѿ-торсѣ аллианцѣле лорѣ ѿн контра Пордеѣ. ѿнсъ Поарта нѣ ера ѿн дрентс де а фаче ни чѣ кѣар ачѣастѣ ѿмнѣтѣ-чѣне, пентрѣ кѣ челлѣ дѣнтеѣс каре а виолатѣ конвен-цѣнеа din анлѣ 1460 este ѿнсѣнѣ Махomed II каре а fostѣ сѣвскрѣс'о; асемѣнеа ши трататълѣ Молдавѣѣ а fostѣ виолатѣ маѣ ѿнтеѣс де Сѣлтанѣ. Prin сѣрмаре принципате-ле аѣ авѣтѣ тотѣ дрентълѣ, атѣтѣ сингѣре, кѣтс ши аѣѣтате де аллианцѣи лорѣ, а рѣспѣнцѣ кѣ мѣнъ арматѣ ѿнкѣлкѣ-рѣле Пордеѣ ши а констрѣнцѣ пе Сѣлтанѣ ла пѣзѣреа кон-

- e). „La Porte confirme de nouveau les privileges et immuni-tés, dont les dites principautés ont joui sous la Suzeraineté, depuis les capitulations qui leur ont été accordées par les Sul-tans Bajazet I, et Mahmoud II.

венцизілорѣ, чеа че аѣ ши фѣкѣтѣ кѣ сѣкчесѣ пинѣ ин
 інтеіа жѣмѣстате а секолѣлѣ XVIII.— Дарѣ інсѣші дреп-
 тѣлѣ де а трата ка state neattîrnate кѣ алте state, н'а
 fostѣ kontestatѣ де Поартѣ нѣчі odatѣ.

VIII.

САРЕ ПРИНЦИПАТЕЛЕ АѢ ПЕРДѢТѢ ЧЕВА ДИН СЪВЕРАНІТАЕА
 ЛОРѢ, ПЕНТРѢ КѢ ДЕ ЛА ІАНАРИОЎІ ІНКОАЧЕ Н'АѢ МАІ ТРАТАТѢ
 ПЕ СОКОТЕАЛА ЛОРѢ КѢ АЛТЕ STATE?

Remîne a examina, нѣ кѣм-ва принціпatele аѣ
 пердѣтѣ чева дин дрептѣріле лорѣ съверане, де ла епока
 fanariociлорѣ інкоаче (1716)? Штимѣ кѣ де атѣнчі ін-
 коаче принціпatele н'а маі tratatѣ пе sokoteала лорѣ кѣ
 алте state. Ши а Сѣмѣеніа інаѣ інкеіатѣ алліанѣ offensive
 ши defensive, кѣ toate кѣ ачесте ера неапѣратѣ де лінѣѣ
 спре а respінѣе кіар інкѣлѣріле Порѣеі, че се цінѣрѣ
 пірѣ де атѣнчі ши пінѣ ин анілѣ 1829. Кѣтре ачеста ін-
 сѣші дрептѣлѣ поноарелорѣ рекѣнноаште, кѣ statѣлѣ ка-
 ре се вѣкѣрѣ де леѣіле салле пропріе, інсѣ інафарѣ нѣ се
 маі інфѣцїіеазѣ ка statѣ кѣ totѣл neattîrnatѣ, адекѣ нѣ
 маі інкеіѣ tratate пе sokoteала са шчл., нѣ се маі поа-
 те нѣмі statѣ ин інцеллесѣлѣ пропріѣ, а). Assemi-
 nea рекѣнноаште дрептѣлѣ пѣблікѣ, кѣ дрептѣріле на-
 цїінеі proteѣіате се потѣ перде ши прін інвоіре
 тѣкѣтѣ. б).

Ачесте с'ар пѣтеа аппліка ла принціпате нѣмаі
 атѣнчі, кіндѣ елле с'ар fi алатѣ ин періодѣлѣ ачеста ин
 stapea лорѣ нормалѣ; ши кіндѣ н'ар пѣтеа demonstra кѣ
 аѣ ѣемстѣ сѣв ѣсѣрпѣріле ѣнеі пѣтері маі тарі че ле а

а). Vattel, droit des gens L. I. Chap. I. §. 11.

б). Idem. Chap. XVI. §. 199.

динѣ — ка съ зичемѣ аша — legate de mîini și de
 пічоаре. Їнсѣ чине нѣ штіе, кѣ де ла 1716 пінѣ ла
 1774 istoria Prinçipatorѣ нѣ е алѣ-чева де кѣтѣ знѣ
 лануѣ neîntreprъntѣ де фърѣ-де-леѣї kommise de кѣтре
 челлѣ маї таре спре а ѣмпіла кѣ тотѣлѣ не челлѣ маї
 славѣ? Ші че сѣнтѣ tratatele Rъsiei кѣ Поарта, де ла
 аналѣ 1774 пінѣ ла аналѣ 1849, — де ла Каїнарѣї пѣ-
 нѣ ла Балта-Ліман —, дакѣ нѣ знѣ шпрѣ nekontenitѣ
 де съспрѣрї дин партеа ачесторѣ дозе пѣтерї марї ас-
 съпра знеї наѣїзнї кѣзѣте ѣн врѣнчї? Чине ар пѣтеа де-
 дѣче дин ачестѣ периодѣ де вїолѣнѣе шї нелегалїтѣї вре
 знѣ адаосѣ де дрентѣрї ѣн фавоареа ѣмпілтѣорїлорѣ, шї
 вре знѣ скѣзѣмїнтѣ ѣн дамнѣлѣ ѣмпілаѣїлорѣ? Де а-
 чееа дрентѣлѣ попарелорѣ, дѣптѣ каре аттінсерѣмѣ шї
 ної обїекѣїзнїле де съсѣ, пѣне зрмѣторїзлѣ ремеѣлѣ ѣн
 фавоареа наѣїзнїлорѣ ѣмпілате де кѣтре челлѣ маї таре:

„Daca națiunea inferioară: — (protegiată) va
 „прова, кѣ форѣа шї frika аѣ нїмїчїтѣ мѣртѣрїеле ре-
 „sistинѣї салле, атѣнчї дин тѣчереа еї нѣ зрмеазѣ нї-
 „mikѣ, шї ачееа нѣ дѣ нїчї знѣ дрентѣ съспрнаторїѣ-
 „лѣї.“ с).

Прин зрмаре, спре а demonstra кѣ прїнçипа-
 теле н'аѣ пердѣтѣ нїмїкѣ дин съверанїтатеа лорѣ, ажн-
 те а прова, прекъмѣ фѣкзрѣмѣ, кѣ елле аѣ fostѣ ѣм-
 pedekate ѣн есерçїїїзлѣ дрентѣрїлорѣ лорѣ де кѣтре о
 пѣтере маї таре. Дарѣ ної пѣтемѣ demonstra маї
 мѣлтѣ, пѣтемѣ компрѣва кѣ н'амѣ тѣкѣтѣ, н'амѣ ре-
 масѣ мѣдї ла ассъпрїрїле че не фѣкзрѣ чеї маї тарї.

Кѣ тоатѣ trista stare, ѣн каре аѣ ажѣнсѣ прїн-
 çипателе де ла 1716 ѣнкоаче, шї кѣ toate мїзлоачеле
 аплїкате дин дозе пѣрѣї спре а фаче кѣ nenșтїнѣѣ, ор

с). „Mais si la nation inférieure (protégée) prouve, que la violen-
 „ce et la crainte ont étouffé les temoignages de son opposition,
 „ou ne peut rien conclure de son silence, et il ne donne au-
 „cun droit à l'usurpateur.“ Vattel. l. c. l. §. 199.

spre a înneka și a sșprima ver-che persistințь din partea maltratatorilor țerii, istoria aчestora, кь toate aчeste, ne înfъцишеазь esemпле de oppzneri foarte enerđиче și de protestele челле маї formale. Ної ne vomș мърцини a addъчо дозе din челле маї кзнnosкzte, зна din sekoлzлѣ tpekztѣ, алта din sekoлzлѣ nostrѣ.

Ўна din челле маї flagrante кълкърї алле конвенциѣnilорѣ кь Поарта, e честisnea Бжковинеї кьтpe Австриа (1775—1776), ши пе зрмъ a Basarabiei кьтpe Ржsia (1812). În kontra чоллеї динтеїз a protestatѣ кь тоатъ solemnitatea Григоріе Гика Домнзлѣ de атснчі аллѣ Молдавиеї, întemeindъ-se пе Art. 3 din інтеїа Конвенциѣне ши пе Art. 5 din a doza Конвенциѣне a ачестеї țери кь Поарта otomanъ. Інсъ че a зрmatѣ din ачестѣ protestѣ? Принчипеле анъръторїѣ аллѣ tratatelorѣ ши аллѣ dpeнтърilorѣ Молдавиеї, плъти кьраѣїзлѣ сьѣ кь вїаца, ши Поарта ла крїма kommisъ în kontra dpeнтълї попарелорѣ маї addasse o крїмъ de dpeнтълѣ privatѣ.

Алтѣ esemпле авемѣ în istoria маї нозъ. În анзлѣ 1837 інтреага адънаре леѣислативъ a țerii Romъnești a respinsѣ кь енерѣїтъ інчеркареа фъкктъ de Ржsia prin гжвернзлѣ локалѣ de атснчі, de a se адазце în Регзламентзлѣ Organikѣ знѣ artikzлѣ ши niște modifikъри, че аваѣ de skonѣ a нимичї аxtonomia garantatъ din нзоѣ în tratatъл de Adrianополе. Ўрмареа a fostѣ, кь адънареа фж desfъкктъ кь пzterea, ши чеї маї de frъnte аї еї opatorї сșfferipъ essїле ши inkisorї.

În fine se poate адазце, кь ши чеї din зрмъ сьверанї аї Принчипателорѣ, карї фъккъръ локѣ каїмакмиелорѣ țрчешті de астъзі, protestаръ амїндої în kontra konkлѣселорѣ Konstantinopolitane din 11 Feврзаріе 1856. Ва сь zїкъ țерїле, кїар în ачестѣ periodѣ de сșсрпърї п'аѣ remasѣ mște în kontra інкълкърїlorѣ din partea челлорѣ маї тарї.

Прін зрмаре де вре о стінцере де дрентэрі прін непрактикареа лорѣ, ор прін вре о інвоіре тѣкэтѣ, нѣ poate fi нічі ворвѣ интр'унѣ периодѣ атитѣ де мѣнос де акте де виоленцѣ ши де тотѣ фелэлѣ де нелегалитѣци, ассэпрірі ши інпільрі; нѣ poate fi ворвѣ маі віртосѣ фактѣ кѣ tratatele рѣсо-тѣрчешті, ши кѣ protestеле челле маі формале кіар дін партеа неферіцителорѣ цери. Ачесте дарѣ н'аѣ пердѣтѣ нимикѣ дін сѣверанитатеа лорѣ

Ба че е маі де інсемнатѣ, ши кѣре меритѣ а нѣ се перде нічі одатѣ дін ведере, е кѣ ін мизлокѣлѣ ачестѣ периодѣ де нелегалитате, ін анѣлѣ 1774, ін tratatѣлѣ де Кѣчійкѣ-Кайнарѣ, Рѣсія ши Тѣрчіа рекѣмоскѣ аміндозе не прінчіанте де State сѣверане, ши ле гарантескѣ дрентѣлѣ де а се репрезента інфарѣ прін агенциі лорѣ пропріі, карі аѣ а се вѣкѣра де дрентѣлѣ попарелорѣ кіар ши ін слѣвїчїзнїле лорѣ ка оамени. Ачесте се кѣспрїндѣ ин §. 9 алѣ артїколулѣ XVI дін нѣмїтѣлѣ tratatѣ. *)

) Testѣлѣ ориѣналѣ дипломатїкѣ алѣ tratatѣлѣ де Кайнарѣ нѣ е челлѣ franсесѣ, чї челлѣ італїан, прекумѣ се vede дін челлѣ дін зрмѣ (XXVIII) артїколѣ алѣ ачестѣі tratatѣ, знде се зїче espresѣ кѣ s'a scris ачестѣі tratatѣ pentрѣ Рѣші ін limba рѣсеаскѣ ши італїанѣ, сарѣ pentрѣ Тѣрчі ін чеа тѣрчеаскѣ ши італїанѣ. Ачеста о інсемнѣмѣ pentрѣ кѣ ін знеде кѣлѣцери де tratate віне о versїоне franсесѣ, ін кѣре ін локѣ де кѣвїнтеле ориѣналѣлѣ „Sovranii de' due Principati“ се зїче: „Les Princes des deux États;“ ассемenea знде се зїче despre агенциі прінчіантелорѣ кѣ ворѣ ста сѣвскѣлѣ дрентѣлѣ попарелорѣ інкѣ ши ін слѣвїчїзнїле лорѣ ка оамени“ (Anche nelle debolezze loro), нѣмїта versїоне а модїкатѣ текстѣлѣ ши а нѣсс malgré leur peu d'importance: La Martens ін челле маі веки кѣлѣцери де tratate се зїне кѣ ачестѣ versїоне franсесѣ е фїкѣтѣ нѣмаї де Мѣскалі ін Петерсѣргѣ. Іатѣ ачестѣ артїкулѣ tradссс дзгї. testѣлѣ ориѣналѣ італїанѣ: („La porte s'engage encore.“) De permettre aux souverains des deux Principautés de Moldavie et de Valachie d'avoir, chacun pour son compte, auprès de la Sublime Porte, des chargés d'affaires chrétiens de la religion grecque, qui feront leurs affaires, et ces chargés d'affaires auront soin des intérêts des dites Principautés; et ils seront favorablement traités par la Sublime Porte, qui les regardera, même dans leurs faiblesses (anche nelle loro debolezze), comme des hommes jouissant du droit des gens, et par conséquent exempts de toute vexation. Traité de Kainardji, art. XVI. §. 9. 3 .

IX.

Konkluзіone.

Ast-felš nъ maї remīne īndoialъ къ Prinčinatele, de шi de la 1716 īnkoache n'aš maї tratatš ne soteama lorš kъ alte state, n'aš perdstš kъ toate ačeste nimikš din sьверанitatea lorš, dьпъ че, прекьмš възьрѣмš, шi Тьрчiа шi Рьsia ле нѣмескѣ espresš sьверане шi ле гарантескѣ дрентьлш de a se reprezenta īnafарь prin аџенцi пропрiі, карi staš sьв skьтъл дрентьлшi попарелорš.

Реканитьлїндш kїte ziserьмš пїнъ ачi, e īvvedepatš къ Prinčinatele sїntš State sьверане, аша прекьмš аš fostš kindš аš īnkeiatš Конвенцiѣне lorš kъ Поарта otomanъ. Ачeste Конвенцiѣнi staš шi astьzї īn пьтере, konstїtшš дрентьл пьзлїк ал Prinčinateлор, шi sїnt sїngьре vasa шi forma de a жьdeka despre речiпрочеле rapортьрi de дрентьрi шi облїгьчїснї īntre Prinčinate шi Тьрчiа. Поарта нъ poate prodьче alte конвенцiѣнi posterїорї, prin карi ст. se fi desfiїncatš опї modїfikatš челле векї; ea нъ poate комьате нїчї астентїчїtatea lorš, dьпъ че, прекьмš ам maї zїш de atїtea опї, нъ нѣмаї фацъ къ Рьsia īn tratatьлш de Adrianopolе, чї шi sїngьръ de la sine, īn frьntea конкьселорш konstantinopolїtane din 11 Fеврьарїе a. k. ле пьне дрентш vasa дрентьрїлорш de карi se възьръ Prinčinatele ab antiquo a). Prin џрьмаре пьтемш конкьде къ Кольон:

a). „Conformément aux privilèges reconnus ab antiquo à la Valachie et à la Moldavie“ etc; — Protocole des dispositions concertées à Constantinople, le 11 février 1856, à l'égard des Principautés, art. XII.

Нентрѣ че Молдавіа ши Ромънія, kindѣ ла 1710 ши 1711 аѣ інкеіатѣ tratate de аліанцѣ кѣ Рѣсія аѣ адаѣсѣ маі інтеіѣ ачеастѣ класѣ: „Ка нічі знѣ мѣскалѣ сѣ нѣ се кѣсѣторѣаскѣ ін Принчіпате, нічі сѣ поатѣ аккѣштіга ін елле вѣнѣрї немішкѣтоаре“—, ши пе зрѣтѣ інкѣ класѣа ачеаста: „Царѣлѣ сѣ нѣ факѣ паче кѣ Тѣрчіі; еарѣ дакѣ кѣ toate ачестеа с'ар фаче паче, Принчіпателе сѣ ремінѣ еарѣ ін легѣтѣра лорѣ de Statѣ кѣ Поарта?“ а). — Ши нѣ с'а скѣлатѣ ін 1848 тоатѣ цара Ромънеаскѣ ка сѣ скѣтѣре протекторатѣлѣ рѣсѣ, ши с'а алінітѣ де Поартѣ, кѣ toate кѣ штіа віне, кѣ Тѣрчіі маі тотѣ деазна аѣ трѣдатѣ пе Ромъні? Ши маі ера чіне-ва ін Еѣропа, нінѣ ла інкеіереа пѣчеі де 30 Martie, каре сѣ се fi індоитѣ де аніпатіа Ромънілорѣ аѣпра Мѣскалілорѣ? Да кѣ ачесте фанте історіче неконтестабіле, нѣ ажжзнгѣ спре а прова, кѣ Принчіпателе аѣ прецѣсїтѣ totѣ деазна націоналітатеа ши ессїстенца лорѣ політїкѣ маі мѣлтѣ де кїтѣ рапортѣрїле релїіонарї, атѣнчі історїа інчетеазѣ де а маі fi де вре о інвѣдѣтѣрѣ пентрѣ оменїме, прекѣмѣ ши фантеле positїве де а маі серві дрентѣ прове ши аргѣmente.

Дар де кѣм-ва Поарта, спрїжїнітѣ де зна дїн аліателе салле, ва контїнга ін Принчіпате політїка чеа де астѣзі, кѣ kindѣ ін нічіоаре аѣномїа ѣереі ши інтродѣ kindѣ реѣїмѣлѣ прїн фірмане, кѣмѣ ведемѣ кѣ фаче, атѣнчі де сігрѣѣ ва арѣнка ін враѣеле Рѣсіеі пе Принчіпате, fie елле знїте ор незнїте, нѣ пентрѣ кѣ сїнт де о релїііозне кѣ Мѣскаліі, чї пентрѣ кѣ Ромъніі, стрїмторадї де доі вечїні, н'аѣ де ла чїна сѣ чеарѣ ажжѣторѣ маі де апроане, апої пентрѣ кѣ Ромъніі кредѣ кѣ

а). Bezi Apt. 9 ши 12 дїн Трататѣлѣ лѣї Кантемірѣ кѣ Петрѣ I, ла Некѣлечеа, ши ла Neugebauer Donaustenthümer III, паѣїна 38—39.

чинателорѣ интр'ѣнѣ сирѣхъ Stats. P̄ssia a tratats k̄s Prinçinatele înteia dat̄ în an̄i 1710—1711, ins̄ k̄s sic-kare în parte. Дѣл̄ ачeаста în Конгресъл̄ de Nicmicow (1737) P̄ssia a черѣтс индипенденца Prinçinateлорѣ сѣв протекциѣнеа са, дар̄ нѣ импрепареа лорѣ, шѣ апоӣн Конгресъл̄ de Fokshan̄i (1772) н'а маї реноитс ниçи проузнереа ачeаста, де каре инк̄т̄ în Decembrie 1771 се лeп̄дase prin nota ministr̄л̄си сѣв Panin к̄т̄ре кабинет̄л̄с Bicens̄ — b). Де ла tratat̄л̄ de Kainarçii, пин̄т̄ ла сened̄л̄с de Балта-Лиман̄с нѣ е ник̄т̄ри вре о зрм̄т̄ де зниснеа Prinçinateлорѣ проузс̄ де P̄ssia. Идеа зниснеї е к̄с м̄л̄тс маї векиe în Prinçinate, шѣ essist̄ инк̄т̄ din epoca kind̄s P̄ssia ав̄иа де н̄ме ера к̄зноскет̄т̄ în Европа ап̄счан̄т̄. Маї м̄л̄ци Domni аѣ черкат̄с а о реал̄са, шѣ маї м̄л̄ци Domni ат̄ит̄с де аї Молдав̄иeї к̄ит̄с шѣ де аї Ром̄н̄иeї аѣ шѣ реал̄исат̄о шѣ аѣ domnit̄с în ам̄ндоз̄о Prinçinateле. Пе зрм̄т̄ идеа де знисне с'а инред̄чинат̄с în Prinçinate маї таре де ла деспоїереа Молдав̄иeї де Бѣков̄ина шѣ Басараб̄иа. Еа ера foarte поп̄лар̄т̄ în ан̄л̄с 1830. Комитет̄л̄с де реформе де ат̄енçи а проузс̄ зниснеа сѣв зн̄с prinçine еreditarīс strein̄с, шѣ е адев̄рат̄с к̄т̄ кабинет̄л̄с de St. Петерб̄ер̄г̄с шѣ а dat̄с інвоїереа ка ачeаст̄ проузнере с̄в се деа în десв̄атереа ад̄ен̄бреї konstit̄ante де ат̄енçи; ins̄т̄ д̄ел̄т̄ че ла ачeаст̄с проїект̄с с'а адазс̄с кл̄аса ка виитор̄ӣл̄с Domn̄с оп̄и Мар̄е-Д̄ече с̄в нѣ sic din каселе domnitoаре ал̄ле челлор̄ треї state веçине, а к̄з̄з̄т̄с tot̄с л̄ек̄р̄л̄с. Де знде се vede к̄т̄ идеа

ерeditarīс динтр'о кас̄т̄ еуропеан̄т̄, шѣ нестралитатеа поз̄л̄л̄ Stats Ром̄н̄с̄, се проузс̄с ка челл̄с маї сирс̄х̄ мизл̄ок̄с де а дес̄лега кест̄изнеа Prinçinateлор̄ ин̄т̄ерес̄л̄ лор̄ пропр̄ӣс шѣ ин̄т̄ерес̄л̄с Европ̄еї. Аич̄ се вор̄веште шѣ де позӣлитат̄еа де а фаче не Prinçinate неат̄т̄рнате, десдам̄н̄д̄с не Поарт̄т̄ prin кан̄итаїсареа тр̄инз̄т̄л̄си к̄с 8%.

- b). Hammer histoire de l'empire ottoman (Paris 1842) vol. III. Liv. LXVII pag. 468, — Liv. LXXII pag. 618, 621.

зніжнеї н'а емітє де ла Рѣсія; даръ поате къ Рѣсія ар fi adoptat'o daka Принціпatele ар fi datъ тронълѣ вре знії принціпе рѣсѣ, ка къ інчетълѣ поълѣ statъ сѣ se інкорпореze къ Рѣсія. Toate ачестea се лѣмърїръ шї ін зїллелє ачестea прїн skpїsoarea знії дипломатъ франчес, дїн лѣна Маїс 1834 пѣвликатъ ін Monitorълѣ франчесѣ дїн 18 Септемвѣре а. к. — Ast-felъ дїн тоате сілїнцелє патрицилоръ дїн 1830 нѣ s'a аллєсѣ маї мѣлтѣ, де кїтѣ нїште принціпіє де препарареа зніжнеї, прекъмѣ се вѣд ін регламентеле органиче. Афаръ де касълѣ, ін карє Принціпatele s'ар fi знітѣ сѣв знії принціпе рѣсѣ, шї карє ар fi зніжратъ інкорпорареа лоръ къ Рѣсія, кабинетълѣ рѣсєскѣ а зрматъ о политикъ къ тотълѣ дїн контра, цїнїндѣ-се de assioma: divide et impera. Мъртърїє пен трѣ ачєаста, ка сѣ тѣчємѣ де алтеле, авємѣ ін прочєдѣра Рѣсієї ін прївїнда Басаравїєї. Ін tratatълѣ лѣї Петрѣ I къ Кантемїрѣ (1711), Рѣсія гарантєштє Басаравїа інтрєагъ імпрєзнѣ къ Бѣвєакълѣ ка парте інтрєдїтоаре а Молдавїєї; шаї-зєчї шї трєї де ані дѣпъ ачєаста, ін tratatълѣ де Каїнарцї (1774) тотъ Рѣсія рѣпєпє Басаравїа де кѣтрє Молдавїа, шї о інтоарчє Порцї ка о царъ къ тотълѣ сєпаратъ, ка кїндѣ нїчї н'ар fi авѣтѣ а фачє вре оdatъ къ Принціпatele. — с); алцїї 38 де ані дѣпъ ачєаста, ін анълѣ 1812 о інрїтє къ тотълѣ, дѣпъ чє къ 36 де ані маї інainte стѣрѣїсє тотъ еа ка сѣ се рѣпъ Бѣковїна де кѣтрє Молдавїа шї сѣ се деа Австрїєї. Прїн зрмаре е інведєратъ къ по-

с). Articolul I din tratatul lui Cantemir cu Petru I, din anul 1711 знѣ: „La frontiere de la Moldavie (du coté de la Russie) sera le Dniester; le Boudjac avec toutes ses forteresses appartiendra à la Moldavie.“ (Bezi Nekълчєа, шї Neigebaur Donaufürstenthümer III, §. 38). — Еаръ Art. 16 din tratatul de Каїнарцї знѣ ашеа :

„La Russie restitue à la Sublime Porte *toute la Bessarabie*, avec les villes d'Akerman, de Kilia, d'Ismail etc; elle restitue encore à la Sublime Porte *les deux Principautés de Valachie et de Moldavie*, avec toutes les forteresses etc.

литика Ръсии н'а fostă de a îмпрезна Prinçipatele, çi de a ле рече în вѣкъцѣ шѣ de a ле îнриçi зна кѣте зна. Ideea знисней шѣ în секълиѣ трекъцѣ шѣ în секълълъ пострѣ а ешитѣ din instinctълъ попорѣлъ romънѣ de a се консерва пе sine, шѣ s'а îнрѣдѣчинатѣ de кѣндѣ а възѣтѣ къ Поарта шѣ чеѣ лалцѣ вечѣни пе desnoaie de teritoriълъ пострѣ вѣкъцѣ вѣкъцѣ.

Însъ амѣ мерче преа departe кѣндѣ амѣ ста съ рѣспѣндемѣ ла тоате авѣрдитѣцѣле кѣте essъ пе тоатѣ зѣва ла лѣминъ în kontra знисней. Кѣте амѣ обсерватѣ пѣнъ ачѣ ажжѣнрѣ спре а арѣта кѣтѣ de miserabilе ла шѣ дешепрте сѣнтѣ аргѣментеле adversariлорѣ.

XIV.

Зниснеа Prinçipatorѣ еssaminатѣ din аdevѣратѣлъ еѣ pѣntѣ de vedere.

Тоатѣ kestiznea desppe зниреа Prinçipatorѣ се редѣче ла зрѣтѣоареле îнтревѣри:

a). Аѣ Prinçipatele дрентѣлъ de а се зни îнтр'знѣ singѣрѣ Statѣ?

b). Аре Поарта otomanъ вре знѣ дрентѣ de а се оппѣне?

c). Е зниснеа în folosълъ Prinçipatorѣ?

d). Е зниснеа în interesълъ Езропей?

Ad. a). Аѣ Prinçipatele дрентѣлъ de а се зни îнтр'знѣ singѣрѣ Statѣ?

Noѣ амѣ аретатѣ foarte лѣтѣрѣтѣ, къ Prinçipatele аѣ fostă шѣ сѣнтѣ State сѣверане, шѣ къ daka mai еssистѣ în Езропа вре знѣ дрентѣ алѣ попоарелорѣ, Prinçipatele нѣ сѣнтѣ datoаре а рекѣнноаште neste sine ничѣ о пѣтере лѣдислатѣвъ стрѣинъ, къ prin зрѣтаре елле аѣ дрентѣлъ de а decide desppe soарта лорѣ, саѣ къ

alte cāvinte : preкъмъ Prinçinatele аъ tratatъ ka State libere ши între sine ши къ diverse State streine нинъ în секълълъ 18, totъ ашеа аъ елле drentълъ de a trata ши astъzi între sine ши de а-ши skimъа prin koinçelleçere forma essistinçei de нинъ акъмъ; ши preкъмъ odinioаръ ka State separate аъ tratatъ sic-kape pentръ sine къ Poarta, totъ ашеа потъ елле penoi astъzi а-чешаши легътъръ къ dinsa, însъ акъмъ нъ ka separate, чи ka împреçnate, ka о singъръ persoанъ моралъ. Даръ noi kredемъ къ е de prisosъ а маi demonstra ачестъ drentъ, дънъ че utimъ къ kestisnea зниреi în Конгресълъ de Paris а remасъ nedечисъ, pentръ къ зниi din мември pretindeа къ нъ о воръ цериле, ши s'a отърпитъ ka съ sic întrebate алле deadrentълъ; prin зрmare пътериле pekъnosкъръ Prinçinateлоръ drentълъ de а се pronъçia елле азъпра formei viitoarei лоръ essistинçe.

Ad. b). Аре Poarta вре знъ drentъ de а се опъне?

Дънъ че Prinçinatele ka State съверане сінтъ în drentъ de а decide desпре soарта лоръ, се инçеллеçe de sine, къ Poarta n'are ниче знъ drentъ de а се опъне. Алта аръ fi daka prin знисне Poarta s'аръ вътъма în drentъриле салле. Noi însъ амъ аретатъ foарте лминатъ къ тоатъ легътъра de statъ între Poартъ ши Prinçinate стъ într'ачеа, къ Poarta е datoаре а proteçia пе Prinçinate ши ачестеа сінтъ datoаре аi пльti pentръ protekçiоне. Зниндъ-се Prinçinateле, essинца легътъреi нъ се skimъъ între нимикъ. Atснçi Poarta, în локъ de а proteçia дозе State, ва proteçia знълъ, ши în локъ de а-ши приими плата din дозе пънçi, ва приими de аiçi înainte totъ ачеа платъ, însъ нъ маi динтр'о пънçъ. Ачешта нъ нъмаi нъ е ниçi о вътъmare de drentъ, чи din контра е о mare знизраре pentръ Poартъ, е kiаръ о vine-фачере. Еаръ daka Poarta kpede къ ачешта ар fi pentръ dinsa о ingреziаре,

kînds ea în adevărul e o xpişpare, în voia ei stă de a se lepăda de sarcina de a ne mai protejia, kînds atînci fireşte şi noi sîntem desfrîcîşi de datorinţa de a-i mai plăti. Asta e natspa fie-kîrşi kontraktş, şi totşlş че este întpe noi e şnş kontraktş, saş şnş aktş de бхнъ-воіе овлігъторş pentрş аміндоşe пърциіе. Daka şna dintpe пърци се траџе înapoi, чеea лалтъ нş mai e datoаре а імпліні овлігъчієнііе імнşсе prin kontraktş. — Ачешта poate servi totş deodatş dreptş respensş ачеллорş, карі комбатş şнізnea кş квîнтлş, кş şніндş-се астъї Prinçipatele, міне поімине ворş черка а се desfаче кş totşлş de Поартъ. Ної амş аретатş кş Поарта ка şна че а кълкатş în пічіоаре Конвенцієнііе кş Prinçipatele, — ка şна че нş нşмаї нş ле а протежіатş, чі інкş ле а desnoiатş de teritorієлş лорş ші ле а рşinatş în toate прівінцеле, ші ка şна капе кş toate ачешта са лџатş силці інсїтїеї аспїнтş ea інсъїї пактлş, а пердътş toate dreptşріє аспра Prinçipate-лорş ші а меритатş de мџлтş аплїкареа dreptşлї по-поарелорş; кş prin şрмаре, daka s'арş resnekta drept-şлş de tratate, Prinçipatele нş нşмаї арş трегъї стş се прївеашкş ші стş се декларе кş totşлş desfrъкте de Поартъ, чі стş fie інкş ші despъргъїте de кътре дїнса. Desfачея Prinçipateлорş de кътре Поартъ, жстїфіка-тъ, прекъмş vedemş, de dreptşлş попоарелорş, арş fi o mare фачере de віне кіарş pentрş Поартъ, pentрş кş, ачешта, скъпіндş de грїжа Prinçipateлорş, s'арş нşтеа оккпа май віне кş провинцііе otomane карі ії даş de-стлş de лџкрş. Інсъ Еуропа а гъсїтş кş кале стş ре-мінемş în чеа de нїнъ акъмş легътърş de Stats кş Поарта, ші ної амş май атїнş аїчі консеқінцеле drept-şлї попоарелорş нşмаї ка стş конкљдемş, кş daka інсъїї desfачея totalş de Поарта otomanъ, нş ватъ-мъ пічі şнş dreptş аллş ачештеї дїн şрмъ, кş кїтş май нşцінş poate стş-ї ватъме вре şнş dreptş şнізnea,

каре, прекъмъ appetаръмъ, нъ konsistъ pentръ Поартъ
 în алтѣ-чева, de kitъ în simplifikarea rapортърilorъ din-
 tre ea ши Prinçinate. Е înведератъ даръ, къ Поарта
 н'аре ниçи знъ дрентъ, ниçи знъ motiвъ легатъ de a se
 оппъне зниснеі. Din kontra оппънерае Пордеі дъ de
 інцеллесъ, къ н'аре къçете въне къ Prinçinateле, чеа
 че ши vedemъ în фантъ.

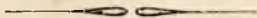
Ad. c). Е зниснеа în фолосълъ Prinçina-
 те лоръ?

Къмъ къ зниндъ-se într'знъ singръ Statъ, знъ
 поплъ, каре ши нинъ акъмъ în финцъ н'а fostъ despър-
 цитъ prin алтѣ-чева, de kitъ къ în локъ de знъ гъвернъ
 авеа дозе, къмъ къ ачестъ поплъ зниндъ-se къштигъ
 маі мълтъ vitalitate, маі mare konsistinцъ, маі мълте
 мизлоаче de desволтаре în toate привинцеле, е атитъ de
 înведератъ, în китъ нъ поате si омъ къ шинте сълътоасъ
 каре съ нъ о інцеллеагъ. Ниçи noi нъ не vomъ перде
 timpълъ інширіндъ къ деамърънтълъ ачесте фолоае че
 се інцеллегъ de sine, маі вѣртосъ къ fie-че поплъ шtie
 елъ інсшнн маі bine чеа че-ї е de фолосъ, ши Ромъннн
 астъзи, fie din instinkъ, fie din konvinçere, кpedъ odatъ
 къ капълъ къ мнтъіреа лоръ стъ în знисне. Pentръ
 noi кари авемъ дрентълъ de a decide despre soarta no-
 астръ, ажжънче ка съ fimъ noi іншине konvinши despre
 фолосълъ зниснеі.

Къ toate ачестеа dorимъ a pesнъnde ачеллоръ
 doi trei Ромъннн рътъчии op миçи de інçеръ, кари аъ
 zisъ къ зниндъ-se Prinçinateле елле пердъ дрентъріле
 konsakrate prin Конвенциъніле лоръ къ Іналта Поартъ,
 пердъ vasa essistinçeі лор политиче, pentръ палладіълъ
 каре ле а konservatъ пинъ акъмъ.

Треве съ fie чине-ва ореъ ка съ нъ vadъ în
 че stare амъ ажжънсъ къ палладіълъ nostrъ garantitъ маі
 інтеіш нъмаі de Търкъ, не зрмъ ши de Мъскалъ, ши
 треве съ fie чине-ва foarte streинъ în istoria patriеі ка

de protektoři, чедлѣ пѣрѣинѣ ачеастѣ легѣтарѣ де статѣ сѣ рестаѣре ѣн ѣнцеллесѣлѣ шѣ ѣн терменѣи Конвенциѣ- нѣлорѣ лорѣ, ла каре се провокѣ шѣ Поарта; ѣн fine черѣ ка сѣ лѣ се креезе о есѣтинѣ политикѣ, че сѣ нѣ ле маѣ ласе а ѣи шѣ пе вииторѣ помѣлѣ де дискордѣ ѣнпре пѣстернѣчѣи лорѣ вечѣни.

PARTEA III.

Dorințele Principatelor asupra rekon-
stituirii lor politice.

PARTEA III.

Dorințele Prințatelor asvira rekonstituției lor politice.

„Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur.“
Sallust. in Jugurtha.

XIII.

ȚNIȚNEA PRINȚATELORȘ FAȚȘ KȘ ADVERSARIȘ EI.

Cea dinteiș mi cea mai profșndș dorințș a Prințatelorș e, ka sș nș li se pșnș niči o pedekș în dreptșlăș lorș de State sșverane de a dispșne libere despre viitoarea lorș esistințș politikș, skimșîndș cea de pînș akșmș formș a ačestei esistințe mi konsolidîndș-se întp'șnș singșrș statș. Ačeasta e Țnițnea, saș mai bine reșmpreznarea Prințatelorș, pșntșrș

кѣ пополялѣ ачесторѣ перї а fostѣ odatѣ ши ѣн привин-
ца essistinѣей салле политиче нѣмаї знѣ individ. Ачea-
sta e kestisnea, кape нѣ s'a desleratѣ ѣн kongressѣ де
Paris, кape okkѣпѣ astѣзї ши пе кабинетe ши ѣнtreara
presѣ еурoпеантѣ, ши кape ѣн локѣ де а се лѣмина, маї
мѣлтѣ s'a ѣнкѣркатѣ, pentрѣ кѣ s'a skosѣ дїн сфера ѣн
кape тревѣзіа сѣ ремїнтѣ ши сѣ се desbatѣ дїн капѣлтѣ
локѣлтї. Ун ачeastѣ ретѣчїре ши аватере дїн адевѣра-
тѣлтѣ пѣнтѣ де vedere, заче kassa nedѣmerїpeї че dom-
neshte astѣзїтѣasѣpra ачesteї kestїsnї, ѣнсѣ нѣмаї афарѣ
де Prinѣipate. Нічї odatѣ kestїsne simплѣ, ѣнсѣ де mare
їmпортанцѣ, н'a fostѣ tratatѣ, ши маї алесѣ комвѣтѣтѣ
кѣ аргѣmente маї fѣstile (de nimik) ши маї miserabile,
де кїтѣ ачeasta despreтѣznїsnea Prinѣipateлорѣ. Mїntea
omѣлтї neорѣїтѣ де patїmї remїne зїмїтѣ вѣзїндѣ а нѣ-
me, кѣм жѣрналїstїї знѣї statѣ, кape sѣв devisa: „Viri-
bus unїtis“ (кѣ пѣsterїїznїte), ева сѣ кpeeze о позѣ на-
цїоналїtate полїтїкѣ, компѣсѣ дїнтр'o мѣлїtїme де на-
цїоналїтѣцїї нѣ нѣмаї кѣ totѣлтѣ dїverse зна де алтa, чї
кїар ѣнкѣ алалтѣ-epї ѣшї мѣсѣра пѣsterїle зна ѣн кон-
тра алтїa пе кїмпѣлтѣ вѣтѣлїeї . . . . , — кѣмѣ ачestї
жѣрналїstї гѣsesкѣ ѣн dїsparїtate нацїоналѣ аргѣ-
mente ѣн контра знїsнїeї знѣї пополѣ де ачeeашї лїмѣвѣ,
де ачeeашї релїцїsne, де ачелеашї ĩnstїtѣцїsнї полїтїче,
кѣ ачeeашї ĩstorie ши де ачeeашї soартѣ! Аргѣmente
дїн dїsparїtate нацїоналѣ! pentрѣ кѣ Moldovenїї аз
маї мѣлте рангѣрї воерештї, pentрѣ кѣ пропїетарїї чеї
марї ѣн Молдавїа лѣkreazѣ маї бїне пѣмїнтѣлтѣ ши sїnt
маї вѣношї, — pentрѣ кѣ церанѣлтѣ де аколло фаче маї
мѣлте зїлде де воерескѣ, — pentрѣ кѣ знїндѣ-se Prin-
ѣipateле се батїмѣ амбїцїsнїle маї мѣлторѣ аспїранцїї
ла тронѣ!!, саѣ маї лѣminatѣ: pentрѣ кѣ doze нїкѣтѣрї
дїн ачeeашї апѣ, дїн ѣнтїмпларе astѣзї нѣмѣтрѣ дозѣ
ши нѣ зна!

Дарѣ Prinѣipateле ши znїte нѣ vorѣ fi

destylă de tari spre a se aptra în kontra inemichiloră din afară —, așea zicemă spirîndă ne adversarii znisnei. Fătilitatea ačestăi arămentă e învederată, pentră kт din елă ар зрma kт рemîndă Prinčinatele нехните voră fi mai tari, čeeā че e avșpăđ. Dakт търia de a рesiste вер-кърăi inemikă din afară ар fi kondiționea sinequa non a еsistinței fie-kърăi stată, аtăнчi kîte state n'ар тревăi а se stepе de ne хarta Европеi? Kîță timпă s'ар пrtea ținea Белџилă, opî република Елветикă în kontra Франчiei, opî în kontra алtei пrteri мари? Търчia e фърă îndoială знă stat челă пăдинă de шante opî mai mare de kîță Prinčinatele зните, шi kă toate ачестea влзъръмă kт а fostă de лпнă сь алерче doze днтре челле mai мари пrteri алле лъмеi, шi не зрмă шi а тpeia пrtere, ка сь о скане дин гiаръле знă inemikă din afară! Австриа e фърă îndoială mai tape de kîță Търчia, шi kă toate ачестea а fostă de лпнă сь алерче Păsia ка сь о ажжте în kontra знăi sinrăpă inemikă din лъзнтрă! Шi kîte state potă zичe desppe sine, нă sîntă sirăpe în kontra веркърăi inemikă? Ноi амă kpezтă шi kpedemă kт în Европа нă ва mai domni дрентăлă челăи mai tape, дрентăлă пэмнълăи; поi амă kpezтă шi kpedemă, kт ачелашi дрентă шi prinčinpă kape асекърă ne Елвеция, ne Белџи шi ne алte state мiчi, ажжэиңe ка сь апere шi ne Prinčinatele зните.

Însă Prinčinatele зните voră fi mai kрrîndă знеалтă în mîna знеi политиче egoiste, în mîna Păsiei, op se voră încорпора mai kрrînd kă ачeasta, mai алесă de vomă kōsidera kт sîntă d'o релиțione kă Păsia шi voră kэмпăni tot deазна mai мэлтă în парtea ei!

În аdevăрă, аzîndă čine-va arămentърi ка ачестea, ар тревăi сь desppe de mintea omeneaskă. Че фелă? Пiнă акъмă domnia în лъме assioma: „Divide

et impera“ „împarte și împърдеште;“ даръ не семне а fostă de липсъ съ винъ не тапетă kestisnea з-ниреї Принципаторѣ роміне, ка съ съ рѣстоарне ачеа assiомъ апроватъ де мінтеа сънѣтоастъ ши де исторія лѣмеї, ши съ пѣнъ în локѣї ачеастъ авсърдитате: „Uni, coniunge vires inimici, ut facilius vincas aut imperes,“ адикъ: „знеште, îмпрезнъ пѣтериле інемикѣлѣї, ка маї зшорѣ съ îнвинѣї ор съ îмпърѣдештї!“ Історія не спѣне дін контра, къ тоѣї інемичїї Принципаторѣ, воінд съ ле факъ рѣѣ, се фолосіаѣ токмаї де îмпрежзрареа къ ераѣ депърдїте, ши вѣгаѣ тотѣ деазна семїнѣа де-вінѣреї, ѣелосїа ши інвідїа îнтре Домнїї nostrїї ши аж-жѣтаѣ кіндѣ не знѣлѣ, кіндѣ не аїтѣлѣ în контра челѣї лалѣ, ка съї слѣвеаскъ не амїндої ши съї плече ла воїнѣеле лорѣ. Аша Полонїа, Знгарїа, Тѣрчїа ши кіар Рѣсїа. Інадеврѣ, ар fi кѣ тотѣлѣ ноѣ ши îнаїнтеа мїн-ѣеї оменештї ши îнаїнтеа есперїнѣеї, ка чїне-ва съ плече маї зшорѣ ла сконѣрїле салле не доѣе пѣтерї знїте де кїтѣ не доѣе исторїї, аѣ съ фрїнгъ, доѣе пѣелле îмплетїте, маї зшорѣ де кїтѣ не fie-каре îн парте!

Даръ Ромїнїї fiїндѣ d'o релїѣїсне кѣ мѣскалїї ворѣ кѣмпѣнї тотѣ деазна îн партеа ачестора.

Съ лѣзѣмѣ къ де ар fi ашеа, знїсnea п'ар зкїм-ва нїмїкѣ îн сїнѣа лѣкрѣлѣї, ва îнкъ дѣпъ тоате рѣгѣ-ламентеле îнѣеленчїсней ши есперїенѣеї, ар îнгрѣзіа реалїсареа претїнселорѣ сконѣрї, — îнсъ исторїа Прїн-чїпаторѣ е маї марторъ, къ Ромїнїї а прѣдсїтѣ тотѣ деазна націоналїтатеа ши ессїстїнѣа лорѣ полїтїкъ маї мѣлѣтѣ де кїтѣ іdentїтатеа релїѣїснеї кѣ кѣтапе попорѣ орї statѣ. Пентрѣ че стремонїї ноштрї, кіндѣ îнгрїжаѣї де віиторїѣ аѣ отѣрїтѣ а-ші пѣне сѣверанїтатеа сѣб про-тектїїсnea знїї пѣтерї маї тарї, аѣ аллесѣ де протекторѣлѣ лорѣ маї вѣзѣрошї не дѣшманѣлѣ крѣштїнѣтѣѣеї де кїтѣ не вре зна дїнтре вѣчїнеле пѣтерї крѣштїне?

„Si l'on respecte l'histoire, si l'on ne s'en tient qu'à la lettre des traités, il est évident . . . . que la Moldo-Valachie n'est pas dans l'obligation de reconnaître au-dessus d'elle un pouvoir législatif étranger; elle n'a consenti à payer un tribut et n'a concédé un droit de suprématie, que pour ne jamais cesser d'être un état souverain. Que la Moldo-Valachie est état souverain, et ce n'est pas un traité de protection, un tribut, une alliance inégale, la suprématie même, s'il est un droit des gens en Europe, qui peuvent lui enlever la souveraineté, lorsqu'elle a le droit de se gouverner, de se donner des lois, de faire des traités, la paix et la guerre, et même de se faire représenter à l'extérieur. b).

Ачесте кѡвѣнте амле D. Колсон, кари нѣ синтѣ алт-чева де кѣтѣ о апликаре а дрентѣлѣ поноарелорѣ ла Конвенциѡне принѣипателорѣ ши ла исторѣя лорѣ, меритѣ кѣ атѣтѣ маї mare лѡаре амѣнте, кѣ кѣтѣ D. Колсон е челѣ дѣнтеѣ пѣвличѣстѣ еуропеанѣ, каре а стѣдиат дѣн фѣндѣмѣнтѣ дрентѣлѣ пѣвличѣ алѣ принѣипателорѣ.

X.

Решѣтѣлѣ ачестѣѣ дискѣсѣѣни ан привѣнда рапортѣри лорѣ де дрентѣри, ши де овлѣгѣчѣѣни речѣпроче антре Принѣипате ши Поарта отоманѣ.

Din ачeastѣ дискѣсѣѣне, васатѣ не тратате, не исторѣѣ ши не дрентѣлѣ поноарелорѣ, решѣтѣ ѣн кѣнѣлѣ челѣтѣ маї неконтеставѣлѣ, ка короларе, жрѣтѣоареле рапортѣри де дрентѣри ши де овлѣгѣчѣѣни речѣпроче ѣнтре Принѣипате ши Поарта отоманѣ:

b). F. Colson: De l'état présent etc. pag. 271. Idem „Precis des droits des Moldo-Valaques“ pag. 11—12.

I. Prinçinatele temîndu-se că nu se vorbă pe-
tea anþura pentru totdeauna singure de încãlkãriile și
aspirãriile vecinilor, se decidu a intra în legãturã de
Statu cã o parte mai tare, spre a pune sub protekciã-
nea și garanția ei sãveranitatea lor și întrecitãtea
teritoriãlii lor, și de bunã-voia lor alãgur spre a-
cestu skopu pe Poarta otomanã.

În aceasta konsistã titluã de sãuperioritatea
Porçei.

II. Poarta rekãnoaște sãveranitatea internã
și esternã a Prinçinatelor, garantește întrecitãtea
teritoriãlii lor, și se leagã ale anþura în kontra ver-
kãrii inemikã.

În aceasta konsistã obligãciunile Porçei oto-
mane.

III. Prinçinatele remindu în depãnu posesiã-
nea a tãturorã dreptãloru ce aã avãtu mai înainte de
a alãce pe Poarta otomanã de protektoare a sãvera-
nitãței lor.

În aceasta konsistã dreptãrile Prinçinatelor,
dreptãri nu koncedu de nimeni, ci rekãnoskãte și
garantite.

IV. Pentru protekciãnea sãveranității Prinçi-
natelor și a întrecitãței teritoriãlii lor, Poarta nu
pretinde alt-ceva, de kãtu o sãmã de bani pe totu a-
nuã, fãtu sub nume de tribãtu, fãtu sub nume de pen-
kãtu sau dãru.

În aceasta konsistã obligãciunile Prinçinatelor.
Sãtu mai ne skãptã:

Poarta s'a obligãtu a rekãnoaște sãveranita-
tea Prinçinatelor și a o proteceã pentru o sãmã de
bani pe totu anãu; Prinçinatele s'ãtu obligãtu a plãtu
acestu bani pentru assekãrãrea sãveranității lor.

Sãtu și mai lãminãtu:

Noi amã inkeiatu unã kontraktã cã Poarta, ka

sъ не фактъ знѣ лѣкръ ші ної съ-ї плѣтимѣ ор се-ї дѣм
знѣ пешкешѣ pentрѣ ачестѣ лѣкрѣ.

Ачеста е totѣлѣ.

Афаръ де ачестеа, алте дрентсрї ші облігъчизні
речіпроче інтре Ноартъ ші Принчипате нѣ есістѣ; еа-
рѣ челле десволтате ші лѣмърите маї сѣсѣ, сінтѣ стінѣ-
лате prin акте солемне облігътоаре pentрѣ аміндозе
нѣрціле. акте че факѣ парте дін дрентѣлѣ попоарелорѣ
ші карі сінтѣ рекѣмноскѣте ші де кѣтре пѣтереа про-
тектоаре.

XI.

*Кѣмѣ а имплицитѣ ші о парте ші алта андатопііле
амнѣсе prin ачесте акте вїлатералї?*

Не темейлѣ ачесторѣ акте солемне ші ін нѣ-
меле дрентсрї попоарелорѣ, кѣ історіа ін мінѣ съ ін-
тревѣмѣ акѣмѣ: кѣмѣ а имплицитѣ ші о парте ші алта
облігъчизніле салле, — Ноарта отоманѣ де а протеѣіа
не Принчипате ін контра вер-кѣрѣї инемікѣ ші де а џі-
неа невіолатѣ інтреџімеа теріторіалї лорѣ, — Принчї-
пате.ле де а-ї плѣті pentрѣ ачестѣ протекѣізіне?

Історіа трекѣтѣлѣ ші statѣлѣ quo де астѣзї ре-
спѣндѣ, кѣ дака вре зна дін ачесте пѣрѣї се афлѣ ін
pestѣ де датопіе неимплицитѣ, ачесте нѣ сінтѣ Принчїпа-
те.ле. Statѣлѣ quo де астѣзї рекламѣ о парте а Ромѣ-
ніеї мичї деспре Банатѣлѣ Темініоареї, астѣзї маї ма-
ре ші де кітѣ чеа рѣнтѣ prin трататѣлѣ де Konstantino-
полѣ дін 7 Маїѣ 1775; елѣ рекламѣ не Бѣсковіна рѣп-

- а). Bezї ачестѣ трататѣ ла Neumann: Recueil des traités et con-
ventions conclus par l'Autriche avec les Puissances étrangères
depuis 1763 jusqu'à nos jours. Leipzig 1855. T. I. p. 173 et ss.
— Bezї totѣ ачестѣ трататѣ penpodѣсѣ де Neigebaur „Donnau-
fütstenthümer III. s. 65—73.

тѣ totă atânci — а); елѣ рекламѣ în fine не Bassarabia рѣнтѣ în аналѣ 1812 ши датѣ де кѣтре знѣ протекторіѣ ла алѣ протекторіѣ фѣрѣ де штіреа протекціатѣлѣ.

Istoria тректѣлѣ чере де ла Поарта отоманѣ seamѣ pentрѣ арбитрареа імпліре а трівѣлѣ, pentрѣ коррѣмпереа ши не зрѣтѣ кѣлкареа în пічоаре а дрептѣлѣ Принціпатор де а-ші алеце еле în тоатѣ лібертатеа не свѣраніі лорѣ, pentрѣ стрѣкѣрареа în царѣ а знѣ mare нѣмѣрѣ де famіліі streіне протекціате де еа ши pentрѣ інтродѣчереа prin елле а знеі sisteme де venalitate ши де totă felѣлѣ де коррѣпцііне, капе нѣ се маі гѣшеште асемінеа în аналеле лѣмеі.

Кѣ знѣ кѣвінтѣ: istoria тректѣлѣ ши statѣлѣ quo де астѣзі черѣ seamѣ де ла Поарта отоманѣ pentрѣ рѣінареа материалѣ, моралѣ, політікѣ ши соціалѣ а ачесторѣ дозе neferіcite черѣ University Library Cluj

Поате акѣмѣ ши Поарта акѣса не Принціпате де вр'о неімпліне де даторіне імнѣсе prin контракт? Даѣтѣ vomѣ інтрева сарѣші історіа тректѣлѣ ши statѣлѣ quo де астѣзі, не рѣшѣндѣ аміндозе, кѣ не кіндѣ аліатѣлѣ Принціпаторѣ се фаче інемікѣлѣ лорѣ челѣ маі кѣмплітѣ, амікѣлѣ трѣдѣторѣ, протекторѣлѣ тіранѣ, а пѣрѣторѣлѣ despoіѣторѣ: Принціпателие плѣtesкѣ nekontenітѣ, — плѣtesкѣ pentрѣ тіраніѣ, despotismѣ, perfidie, трѣдаре, спѣрѣжѣрѣ ши venalitate, інзечітѣ ши інсстіт маі мѣлтѣ де кітѣ ераѣ datoаре а плѣті нѣмаі ши нѣмаі pentрѣ протекціінеа свѣраніатеі лорѣ!

Е лѣмінатѣ дарѣ ка soapеле, кѣ Поарта отоманѣ а кѣлкатѣ în пічоаре легѣтѣріле челле маі сакре, а фрінтѣ пакѣлѣ інкеіатѣ інтре еа ши Принціпате, а пердѣтѣ toate дрептѣріле ассѣпра ачестора, ши кѣ stateле, Ромѣне нѣ нѣмаі сінтѣ în дрептѣ де а рѣнѣчіа

пактѣлѣ, чи ши де а чере аппликареа дрептѣлѣї попоарелорѣ асѣпра кѣлкѣторіѣлѣї де tratate — b).

XII.

Че аваѣ де фѣкѣтѣ репрезентанѣї пѣтерілорѣ ан конгресѣлѣї де Парис? ми че нотѣ фаче Ромѣнїї асѣѣї?

Аппликіндѣ тоате ачесте ла дискѣсіѣнїле пѣтерілорѣ Европѣї асѣпра Принѣпателорѣ, атїѣ в Конференѣде де Вїена, кїтѣ ши в Конгресѣлѣї де Парис, се vede лѣмінатѣ, кѣ кѣннотїнгеле десвѣлите в ачесте десвѣтері в прївїнда рапортѣрїлорѣ дїнтре Принѣпате ши Поарта отоманѣ аѣ fostѣ foarte defektuoase, ши пѣнтѣрїле де прївїре, дїн карї аѣ пѣрчесѣ репрезентанѣїї пѣтерілорѣ, кѣ тотѣлѣ департе де адевѣрѣ.

Чеа дїнтеїѣ лѣкране а вѣрѣвѣцїлорѣ де статѣ кїемѣцї а decide асѣпра реконстїтїреї Принѣпателорѣ, ера а ессамїна дрептѣрїле ши облїгѣчївїле речїпроѣ дїнтре амїндоѣе пѣрѣїле, лѣїндѣ де базѣ веکیلе Конвенѣїѣнїї рекѣнноскѣте ши де Поартѣ, кїемїндѣ вїнтр'а-жѣторѣ исторїа ши компарїндѣ-ле кѣ статѣлѣї quo де асѣѣїї а.лѣї Принѣпателорѣ. Дїнтр'о асемїнеа есамїнаре

- b). „Les droits du Sultan sur la Moldo-Valachie se bornant donc au tribut et à la suprématie, la Turquie, pour avoir abusé de sa puissance, pour avoir méconnu les principales clauses de 1460 et 1513 (1511) pour avoir augmenté l'impôt, élu des princes, pour avoir lancé des firmans, laissé tomber des Hatti-Cheriffs et commis des cruautés et des exactions sans nombre, n'a pu légitimer des usurpations successives et se créer des droits que lui refusent les traités; loin d'avoir acquis par la violence elle aurait mérité l'application du droit des gens; car elle a entrepris contre ses protégés, elle a violé ouvertement ses engagements et quoique impuissante elle s'ingère encore aujourd'hui. . . . dans l'administration et les affaires intérieures de deux pays, qu'elle a reconnus elle même *αυτονομοι* par son hatti-cheriff du 1834“ Colson: De l'état présent etc. pag. 272—273.—Idem: Précis des droits des Moldo-Valaques, pag. 12—13.—Neigebauer Donaufürstenthümer S. 65, 71, 72.

matorъ ши serioasъ, ар fi rezultatъ neapъratъ зрмъ-
toареле întrebъri:

I. Oare iartъ xmanitatea, а mai лъsa Prin-
cipatele în чеа de пинъ акъмъ легътъръ de statъ къ о
пътере, каре, прекъмъ мъртърисеште istoria, de ла ін-
ченгтъ а violatъ легътъриле челле mai sakре, каре пар-
те din rea-kredингъ, парте din nenгтингъ, парте din а-
mîndоше, нъ нъмай нъ ле а proteciatъ, чи инкъ ле а рси-
natъ къ totъ.лх ши ле а аррѣnkatъ în брацеле astăi про-
tektorъ ши сзъ ачестъ îndoitъ protektoratъ ле а despoiat
de а treia парте а teritoriълăи лоръ în kontra tăтъроръ
лецилоръ dămnezeешti ши omenешti?

II. Oare sşfere îndeљnenчигнеа politikъ а mai
лъsa ачесте цери сзъ sşперioritatea саъ protektoratълă
знеи пътери, каре арс еа însъши nevoie de protектори,
ши каре нъмай атъчи n'a stpikatъ Prinципаторъ kindъ
n'a пстътъ, саъ pentръ къ елле singре ерашъ în stape de
а respинде инкълкъриле еи, саъ pentръ къ алтъ пътере
mai mare о înpikase? — ши оаре континзареа ачестăи
protекторатъ нъ ва аррѣнка пе Prinципате în брацеле
алтора ши нъ ва prodъче инвъљziel ши инкъркътърпи mai
mari de kitъ челле че абia се компъсеръ?

III. Aпоi, venindъ vorва de rektifikarea linie
Basarabene, ши лăind înapoi, нъмай о пъртичикъ din а-
чeastъ царъ а Moldaviei: оаре нъ се legaliseазъ зна
din челле mai îvvederate кълкърпи алле drentълăи по-
ноарелоръ, пе каре Езропа нъ о sankcionase пинъ а-
къмъ? Oаре нъ череа drentatea а întрева: къ че drentъ
епитронii ши аъ însъшитъ възлăшъ епитронитълăи лоръ фъръ
штира ши îvvoipea ачестsia?

IV. Oаре n'a sositъ în fine timнълъ de а ап-
плика prescriptеле drentълăи ноноарелоръ în kontra е-
питронълăи de rea-kredингъ ор de nekapачitate, — în
kontra кълкъториълăи de tratate?

De ар fi essaminats репрезентанции пътерилоръ

toate ачестеа, атънчї вочеа конштиинцеї ле ар фи маї пѣсѣ ачeastъ ѝнтреваре:

V. Оаре сѣфере дрентатеа дивинъ ши зманъ а маї да ачестѣ протекторъ ши дрентѣри че н'а авѣтѣ ниѣ одатъ, дрентѣлѣ де иниѣиативъ, дрентѣлѣ де а конвока адѣнѣриле леѣислативе, дрентѣлѣ де а санкѣиона ши де а промѣлга статѣлѣ органикъ? Оаре нѣ е чеа маї маро неконсеѣинѣгъ а пестазра трататѣлѣ де Петерсѣбургъ дин аналѣ 1834 ши сенедѣлѣ де Балта-Лиманъ дин аналѣ 1849, дѣпъ че ареонаглѣлѣ Езропеї а декларатѣ де оворите тоате тратателе рѣсо-тѣрѣештї?

Nimikъ дин тоате ачестеа нѣ с'а фѣкѣтѣ, ши зрѣмѣриле се вѣдѣ де не акѣмѣ. Дакѣ Ноарта отоманъ астѣзи, фадъ кѣ трататѣл де Парис, ши интр'о епокъ кинд ачестѣ трататѣ е ѝнкъ ѝн виѣ адѣѣере-аминте а тѣтѣрора, се амместекъ неконтенитѣ ѝн тревиле ѣереї, пѣвликъ фермане нестѣ сфермане ши оворарѣ, деадрентѣлѣ ор прин каїмакамїи сеї, леѣї пѣре интерне, ва сѣ зикъ кѣлкъ ѝн ниѣиоаре ши чеа че не а маї пемасѣ дѣпъ трататѣл де Парис: Че о сѣ fie атънчї киндѣ ачестѣ трататѣ прин ѝнвекїре ва перде дин пѣтереа са моралъ? Оаре стареа де астѣзи а Принѣипателоръ, оаре реакѣиѣнеа сѣсѣиїнѣтѣ дин Констанѣинополе прин тоате мїзлоачеле, нѣ дѣ destѣлѣ де ѝнведератѣ не фадъ интенѣиѣнеа Порѣѣї де а реїнѣене политика са чеа фзнестѣ, ѝназгѣратѣ ѝн секолѣлѣ XVII, есекѣтатѣ кѣ минъ де ферѣ ѝн секолѣлѣ XVIII ши ѝнтрепѣнтѣ ѝн аналѣ 1829 нѣмаї де фпика де Мѣскалї?

Езропа шѣие преа вїне, кѣ Принѣипателе, кѣлкѣте ѝн челе маї сакре алле лорѣ дрентѣри, ши аммепїнѣате ѝн ессїстинѣга лоръ ка наѣиѣне, астѣзи нѣ маї сїнтѣ ѝн старе де а-ши фаче елѣ сїнгѣре дрентате, кѣмѣ ѝнї фѣчеаѣ одїниоарѣ, здїндѣ пѣмїнтѣлѣ стрѣмоншескѣ кѣ сїнѣеле ероїлоръ лорѣ. Елѣ нѣ маї аз ачеа пѣтере-пентрѣ кѣ де дої секолї ѝнкоаче се лѣкрѣ дїнтр'о парѣ

te, ши де 80 де ані ши маї віне дин дозе пѣрці, спре а стинѣ ин попорѣлѣ Ромінѣ вер-че пѣтере де віадѣ, вер-че симѣ де independінѣ, вер-че інчеркаре де рѣsistінѣ.

Дарѣ пѣтериле Еѣропей с'аѣ декларатѣ де про-тектоареле дрентѣлѣ ин контра форѣеї, де апѣрѣтоареле челѣлѣ влавѣ ин контра челѣлѣ маї таре, ши спре трізм-фареа ачестѣї прінчипѣ аѣ вѣрѣсатѣ мільарде де банї ши шіроаїе де челѣлѣ маї скѣмнѣ сінѣе алѣ фїлорѣ лорѣ. Тотѣ ачесте пѣтері с'аѣ декларатѣ де гаранте алѣ дрентѣрїлорѣ ачесторѣ неферїчїте дерї. Прін ѣрмаре елѣ нѣ потѣ сѣfferї ассѣрїреа ши імплареа ѣнеї націонї інночїнте; елѣ нѣ потѣ сѣ нѣ дорѣскѣ а фї лѣminate ассѣпра дрентѣлѣ де статѣ алѣ ачестеї націонї.

Еї віне, Прінчипателе, folosінѣ-се де сінѣѣрѣлѣ дрентѣ че ле маї стѣ ин пѣтере, protestѣ кѣ тоатѣ со-лемнїтатеа ин контра недрентѣїреї че лї се фѣкѣ, фѣрѣ воїе, нѣмаї дин некѣннотїнѣа дрентѣрїлорѣ лорѣ. Тотѣ де одатѣ Прінчипателе, де ла Еѣропа че нѣ fѣсese інкѣ віне лѣminatѣ ассѣпра ачестор дрентѣрї, фак апел ла Еѣропа маї лѣminatѣ ин прївінѣа ачѣаста, ши ин нѣмеле дрентѣїеї етерне, ин нѣмеле дрентѣрїлорѣ лорѣ челлорѣ непрѣскрїтїбіле, ши ин нѣмеле дрентѣлѣ попарелорѣ, черѣ сѣ лї се факѣ дрентате; черѣ ка ин Конвенціїнеа дипломатїкѣ промїсѣ ин Конгрѣсѣлѣ де Парїс — а), сѣ се лѣмѣрѣсѣкѣ кѣ чеа маї маре прѣчїсіїне дрентѣрїле лорѣ де статѣ; ши дакѣ destїнѣлѣ лорѣ а fostѣ, ши пѣтериле Еѣропей о гѣsesкѣ кѣ кале, ка сѣ маї ре-мінѣ ин легѣтѣрѣ де статѣ кѣ о пѣтере каре ле а трѣ-датѣ ши ле а малѣрататѣ де атїтеа орї, ши каре, некѣмѣ сѣ ле маї поатѣ апѣра, аре еа інѣшї невоїе

а). Congrès de Paris, Protoc. Nr. VII Séance du 10 Mars, et Protoc. Nr. VIII Séance du 12 Mars 1856.

съ нѣ превадѣ, unde era съ ажжѣцѣмѣ дака маї тре-
чеа нѣмаї чинчї-зечї de ані сѣрѣ, ка Европа съ іеа ѣн
мїна са регѣлареа кестїѣнеї оріентале. Чеї че еспрїмѣ
ачеастѣ тѣмере де пердереа палладїѣлѣї, — дака де
алтїмпрїлеа грїжа дорѣ е сїнчерѣ шї нѣ провіне дїн
алтѣ спїрїтѣ некѣратѣ —, н'аѣ нїчї о кѣннотїнцѣ де
дрептѣлѣ васатѣ пе тратате шї де дрептѣлѣ попоарелорѣ;
прїн ѣрмаре пе ѣndoїмѣ дака кѣнноскѣ пе деплїнѣ дреп-
тѣлѣ пѣвлїкѣ аллѣ патрїеї дорѣ.

Ў че кoнsїстѣ актѣлѣ ѣнїѣнеї че ворѣ съ ѣнкеїе
астѣлї Прїнчїпателе? Ўнїмїкѣ алтѣ, де кїтѣ ѣн педе-
прїндереа, реесерчереа дрептѣлї де сѣверанїтате,
ѣн а кѣрѣї пѣтере аѣ трататѣ елле нѣ нѣмаї кѣ Поарта,
чї шї маї ѣнаїте шї дѣпѣ ачееа атїтѣ ѣнтре сїне, кїтѣ
шї кѣ дїверсе State еѣропене пїнѣ ѣн ѣнтеїа жѣмѣтате
а секолѣлї XVIII. ѣнїндѣ-се Прїнчїпателе, деchїдѣ ка
State лїбере деспре форма ессїстїнѣї дорѣ; апої ремѣ-
нїндѣ ѣн векїа легѣтѣрѣ де Statѣ кѣ Поарта, реоескѣ
пактѣлѣ ѣнкеїатѣ ѣн секолї XIV, XV, XVI шї XVII.
Шї ѣнтр'ѣнѣ касѣ шї ѣнтр'алтѣлѣ, Прїнчїпателе педенпрїнд
дрептѣлѣ дорѣ де State сѣверане. Ачеста е актѣлѣ ѣ-
нїѣнеї. Пактѣлѣ кѣ Поарта ремїне ѣн сїїнцѣ тотѣ ачел-
ла, прекѣмѣ ѣлѣ ласѣ шї трататѣлѣ де Парїс, де шї а-
честа нѣ 'л-а пречїсатѣ вїне, чї а зїсѣ нѣмаї кѣ Прїн-
чїпателорѣ се гарантескѣ дрептѣрїле ѣн а кѣрорѣ posse-
сіѣне се афлѣ. Ної пе афлѣмѣ ѣн possessїѣнеа ачесторѣ
дрептѣрї пе темейлѣ Конвенцїѣнїлорѣ поастре. Пактѣлѣ
дарѣ нѣ се овоарѣ, чї се реоесїте, шї реоїреа лї е
реоїреа Конвенцїѣнїлорѣ челлорѣ векї кѣ Поарта.

Кѣ тоате ачестеа е о dїfferїнцѣ ѣнтре пактѣлѣ
векїѣ шї пактѣлѣ че воїмѣ съ реїнкеїемѣ акѣмѣ, о dїf-
ferїнцѣ ѣнсѣ, каре нѣ нѣмаї нѣ слѣвеште пактѣлѣ челлѣ
векїѣ, чї ѣнкѣ ѣлѣ леагѣ шї-лѣ асекѣрѣ маї вїне, а-
тїтѣ де вїне, кїтѣ се поате оменеште. Dїfferїнцїа kоn-
sїstѣ ѣн ачестеа:

1. Пактълѣ челлѣ векіѣ s'a інкеіатѣ de fie-kape Prinçinatѣ în parte, пактълѣ челлѣ ноѣ se інкеіе de кѣ-тре аміндохе імпрезнѣ; атѣнчі аѣ tratatѣ кѣ Поарта доѣт персоане морале, акѣм ва trata нѣмаі зна. Ачеаста е інтеіа differinçѣ.

2. În пактълѣ челлѣ векіѣ Prinçinatele separate аѣ tratatѣ нѣмаі кѣ Поарта, фѣръ de а авеа пе вре знѣ аллѣ треілеа de марторѣ. Іатаранѣлѣ а рemasѣ singѣрѣ garantѣ de о parte ши savia noastrѣ de алтѣ parte. Атѣнчі аміндоі ачесті марторі, іатаранѣлѣ ши savia, авеаѣ respектѣ знѣлѣ de алтѣлѣ. Маі тірзиѣ інсѣ, іатаранѣлѣ пѣртатѣ нѣмаі de о мінѣ а тѣіатѣ маі singѣрѣ; earѣ savia noastrѣ, пѣртатѣ маі adese опі de о мінѣ în стінга de алта în дреанта, s'a стрімватѣ, ши пе зр-мѣ s'a фрінтѣ op а рѣçинитѣ de totѣ. De знде а зрматѣ кѣ а venitѣ знѣ марторѣ nekiematѣ de noi, kape інсѣ din марторѣ ши garantѣ s'a în фѣктѣ апарѣ сторіѣ ка ши челлѣ динтеіѣ протекторѣ. Еі нѣ пе аѣ маі інпреватѣ пе noi, ши noi амѣ ажжѣнсѣ кѣ маша лѣі Kristosѣ, peste kape еі, epitronii nostri, аѣ арѣнкатѣ sorçii. Daka çine-va în Еѣропа іши маі addѣçea kîte odatѣ aminte ши інпрева de noi, протекторіі respѣndeаѣ кѣ n'are nimene сѣ se amestече în тревіле kaseі dѣmнеалорѣ. Noi adikѣ ажжѣнсерѣмѣ а si о трѣаѣтѣ partikѣларѣ а Тѣркѣлѣі ши а Мѣскалѣлѣі. Eatѣ палладіѣлѣ nostrѣ челлѣ векіѣ! — Astѣзі Prinçinatele зните, реноескѣ пактълѣ векіѣ кѣ Поарта, дѣпѣ че елле în sine сінтѣ маі тарі, апоі аѣ de марторе ши garante пе toate пѣстеріле челле марі алле Еѣропеі. Пактълѣ че vomѣ інкеіа акѣмѣ, ва фаче еспресѣ ши în адевѣрѣтѣ parte din дрентѣлѣ пѣ-влікѣ еѣропеанѣ. Ачеаста е а доѣа differinçѣ.

Kредемѣ дарѣ кѣ амѣ лѣмѣрпѣтѣ de ажжѣнсѣ în че konsiste актѣлѣ зніѣнеі. Ачестѣ актѣ, дѣне че în sine е знѣ актѣ de сѣверанитате, ши дѣпѣ че реін-тѣреште toate дрентѣріле есенçіале din пактълѣ челлѣ

vekiš, apoї va sta šī svь гаранція Еуропеї întреї. Нъ нъмаї нъ пердъ принципателе vasa existenței лор, чи о рекіштігъ дъпъ че ера маї пердътъ, ші о реїнтърешкъ дъпъ че слъвїсе атїтѣ де мълтѣ. Е їнведератѣ даръ, къ ші дїн прївїндъ кътре vаселе existenței noastre політїче знізнеа нъ нъмаї е folositoare, чи е ші де чеа маї mare nechesitate. Чїне нъ їнцеллеце ачестеа, къ ачелла е де прїсосѣ а маї перде ворве.

Ad. d). Е знізнеа Принципателоръ їн интереслѣ Еуропеї?

Ачестъ їнтреваре нъсъ їн форма ачеста нїчі нъ s'ар цїнеа де ної, pentръ къ де сїгърѣ Еуропа нъ ва аштента мънцинедеа їнтеселор салле, де ла ної, о мїпъ де оаменї, карїї дакъ маї essistъмѣ астъзї, авемѣ сь мълдъмїм маї їнтїї де toate tenачїтатеї карактерлї націоналѣ алѣ Romїнілорѣ. Еуропа е їн stare де а їнгрїжі ea сїгърѣ де їнтеселе салле шї де ла ної аре дрентълѣ де а претїнде нъмаї ка сь нъ ї ле вѣтъмъмѣ. Прїн зрмаре pentръ ної тоатъ їнтревареа аре нъмаї ачестѣ їнцеллесѣ:

Ватъмъсе їнтеселе Еуропеї прїн знізнеа Принципателорѣ?

Ла ачеста ръспндем къ ної нъ прїченемѣ їн че кїпѣ s'ар вѣтъма їн їнтеселе Еуропеї прїн знізне. Че вѣтъмаре поате сь вїнъ Еуропеї дїн ачееа, къ мемврїї знеїа шї ачеллашї famїліе, пе терїторїялѣ лорѣ, пе прїпrietatea лорѣ, воїескѣ, а-шї рѣдїка нъмаї о касъ їн лок де дозъ? Нъ нъмаї нъ е аїчі нїчі о вѣтъмаре чи дїн контра знѣ мїжлокѣ де а спрїжїні маї вїне їн тереселе Еуропеї, чееа че ної n'amѣ si datorї а demonstra. О касъ сїгърѣ, нъзїтъ къ „пхтерї зните“ де кътре тоцї мемврїї знеї famїлії, дъ totѣ-d'азна шї прїпrietарїлорѣ еї шї вечїнілорѣ, маї мълтъ секърїтате їн контра вер-кърѣї перїколѣ, fie de fokѣ, fie de їнхндърї, fie de fьрї. — Маї їнколло, оаре нъ е шї їн интереслѣ

вечинлорѣ ши ън интересл Еуропеи ѡтреѣи, ка поползлѣ
 Принципателорѣ съ ремѡнъ мѣлцѣмитѣ кѣ соарта са? Еи
 вине, знѣнеа е аѣтѣ де ѡпрѣдѣчинатѣ ѡн тот поползлѣ
 ромѡнѣ, ѡн кѣтѣ, с'ар крѣде foarte nefericitѣ daka ea нѣ
 с'ар реалѣса; елѣ нѣмаѣ ѡтрѣнса веде гаранѣиа ессѣстен-
 цеѣ салле, ши ѡнкѣ де акѣм прѣвеште пе adversariѣи ѣ-
 нѣнеѣ ка пе ѡнемиѣѣи наѣионалѣтѣѣи салле. Ѣн дешѣртѣ
 министрѣлѣ Порѣеѣ ѡн ѣркѣлареа са дѣн 31 Іѣлие а. к.
 се ѡнѣаркѣ а ворѣи де о minoritate. Поарта ште преа
 вине, кѣ pentрѣ знѣнеа нѣ е нѣмаѣ о maioritate преа кѣм-
 пѣнѣитоаре, ѣи пѣтем зѣче totalitatea попорѣлѣи. Daka
 Поарта ар фи сѣгѣрѣ де maioritate ѡн партеа са, атѣнѣи
 нѣ с'ар teme а лѣса desvateerea ачестеѣ kestѣиѣи асѣпра
 divanelor ѣенерале, нѣ с'ар ѡнѣерка прѣн нѣмѣта ѣркѣ-
 ларе а о мѣста дѣн тепенѣлѣ пе каре а ашезат'о tratatѣлѣ
 де Парѣс, ши ѡн fine н'ар фи оrganizatѣ ниѣи система де
 reakѣиѣне съѣѣ каре ѣемѣ астѣзи, ѡамѣндоѣ ѣереле. Поар-
 та ште преа вине кѣ амѣндоѣ ѣеѣ дѣн ѣртѣ Domnѣи про-
 пѣнѣндѣ знѣнеа аѣ спрѣжѣнит'о кѣ дорѣнѣеле коммѣне
 ши кѣ опѣнѣнеа ѡвѣлѣкѣ, ши нѣ ва зѣче нимѣнеа, кѣ а-
 ѣешѣи Domnѣи сѣнтѣ ниште канете ессалтате орѣ револѣѣио-
 наре. Toate ачестеа ле ште Поарта преа вине, ши ток-
 маѣ де ачѣеа а skimbatѣ ea пе Domnѣи кѣ каѣмакамѣи
 сеѣ. — Ѣн скѣртѣ, поползлѣ ромѡнѣ нѣ ва маѣ фи астѣзи
 мѣлцѣмитѣ, де кѣтѣ ѡмплѣнѣндѣ-ѣ-се ѣеа маѣ скѣмпѣ а са
 дорѣнѣѣ, ши ачѣаста е знѣнеа.

Апоѣ съ нѣ пердемѣ дѣн ведеде, кѣ принципѣ-
 теле дѣнѣ пѣсѣѣѣнеа лорѣ ѣеорграфѣкѣ сѣнт пѣнтѣлѣ ѡн ка-
 ре конкѣрѣ нѣ нѣмаѣ интереселе statелорѣ вѣѣне, ѣи ши
 интереселе Еуропеѣи ѡтреѣи. Ачѣесте ѡтепесе ши екѣлѣ-
 врѣлѣ ѡнтре елле, оаре нѣ се ворѣ съсѣѣѣнеа елле маѣ
 вине, маѣ сѣмплѣ ши маѣ сѣгѣрѣ, кѣнд Еуропа ва авеа
 а фѣче аѣѣи нѣмаѣ кѣ о персоанѣ моралѣ, нѣмаѣ кѣ знѣ
 statѣ ши кѣ знѣ канѣ, де кѣтѣ кѣ доѣѣ? Ши дѣн kontra
 ремѣнѣндѣ Принципателе десѣвѣнате, нѣ ва фи оаре маѣ ѣ-

шиорѣ а ле траѣ не знэлѣ интр'о парте, не алтэлѣ интр'алта, ши а тэрвѣра, ор а инкѣрка еквилѣбрлѣ интереселорѣ џенерале? Istoria trekѣtsлѣ e de фадѣ, ши ворѣште лѣminatѣ pentрѣ тоџи чеї че ворѣ сѣ о инцеллеартѣ.

Аѣестеа ши алтеле кїте с'арѣ маї пѣстеа аддѣче инainte, сїнтѣ атїтѣ де їнведерате, їн кїтѣ ної сїнтем конвїншї, кѣ чеї че се оппѣнѣ знїзнїї, п'аѣ їnainteа окїлорѣ интереселе Еѣропеї, чи пѣмаї интереселе лорѣ партїкѣларе, foarte реѣ инцеллесе.

Se vede дарѣ, кѣ ор дїн каре парте вомѣ esamina лѣкрѣлѣ, знїзнїеа нѣ пѣмаї нѣ ватѣмѣ, интереселе Еѣропеї, чи дїн контра ле спрїжїнеште, ши знїзнїреазѣ манџїнереа еквилѣбрлѣ їнтре елле; totѣ де одатѣ е їнведератѣ, кѣ идея знїзнїї нѣ е вре о idee револѣџїонарѣ, чи foarte консерватївѣ.

Кѣ toate аѣестеа с'а зїсѣ де кѣтре adversariї кѣ знїндѣ-се Prinџипателе, елле азї мїне ворѣ претїнде Basarabia, Бѣковїна ши партеа Banatѣлѣ че се џїнеа одатѣ де елле; не зрмѣ ворѣ тїнде мїна песте Карпаџїл Сѣ нѣ зїтѣмѣ кѣ аѣеаста о зїкѣ totѣ аѣеїа, карї аѣ зїсѣ кѣ Prinџипателе ши знїте нѣ ворѣ сї destѣлѣ де тарї! Акѣмѣ їнсѣ eatѣ-ле де одатѣ атїтѣ де тарї, їн кїтѣ сѣ поатѣ реалїса fantoma имперїлѣ Дачїкѣ ши сѣ инкѣрче не треї їмпѣрѣџїї дїн челле маї марї алле лѣмеї! Resпѣnsлѣ nostrѣ ла аѣеаста е skѣptѣ. Маї їnteїѣ кїтѣ pentрѣ пѣрџїле рѣпте дїн терїторїлѣ Prinџипателорѣ фрѣрѣ воїа nostrѣ ши їн контра tratателорѣ челлорѣ веки, ромѣнїї їн коншїїнда дрентѣрїлорѣ лорѣ челлорѣ непрескрїптивїле, protestѣ ши ворѣ protesta totѣ деѣна їн контра аѣестеї кѣлкѣрї а дрентѣлѣ попоарелорѣ, peservїндѣ-шї дрентѣрїле лорѣ аѣспра аѣесторѣ терїторїе pentрѣ орї-че їнтїмпларе. Дарѣ апої їн аѣестѣ protestѣ ши їн аdestареа ка Еѣропа сѣ ле факѣ дрентате, се мѣрѣџїнеште totѣлѣ че потѣ еї фаче. Еартѣ кїтѣ pentрѣ тїн-

depea mînilorş peste Karpaţii, noi ne kredemş kь vre
 znelş din statele vecine ar pştea avea vr'o griжъ din
 partea aceasta, ne kredemş kь elle 'ші arş pştea da
 zne astş-felş de testimonium paupertatis, kş zne kvînt:
 ne kredemş kь obiekşisnea aceasta arş fi serioasъ. A-
 poi Европа kare a pşşş marşine, Pşsiei, şъ ne fie în
 stape de a înfrîna ne o mîntъ de oameni şi de a o face
 şъ se mърşincaskъ în konfiniele salle? Şъ tьchemş kь
 drentşlş pşvlikş europeanş kşnnoashte nentръ astş-felş
 de state mişi, interkalate între mai mşlte state marі,
 o instiţşisne foarte înşelleantъ de kare vomş vorvi
 nşmai de kîş. Istemş darpъ înkeia diskşisnea despre
 znisnea Prinşipatelorş, mърşrisindş kş mîna ne kş-
 metş, kь în kontra znisnei ne esistъ nişi zne argumentş
 seriosş.

XV.
 BCU Cluj / Central University Library Cluj

Neştralitatea.

Instiţşisnea înşelleantъ, despre kare atinse-
 рьmş la înkeerea kapitşlşi din şртъ (XIV), e neş-
 tralitatea. Aceastъ instiţşisne s'a înşodşşş în drent-
 şlş pşvlikş allş Europei a nşme nentръ statele чelle
 mişi, interkalate saş vîрite între statele чelle marі.
 Krearea de asseminea interkalatşpe a fostş diklatъ de
 neşesitatea de a şşşinea ekşilierşlş Europei şi de a
 feri konfliktete între statele чelle marі. Kş înşodş-
 чerea aчestei instiţşisni în drentşlş pşvlikş, ne nşmai
 s'a proklamats prinşipişlş kь în Европа ne va mai
 domni drentşlş чellşi mai tare, чi aчestş prinşipiş a
 şi înченştş a se pne în lşkpare. Statşlş modernş, a
 înченştş a fi în fantъ Statş kreştinş. Astş-felş s'aş
 nşskşts statele neştre, репşvlika Eлvetikъ. Белşişlş, шчл.

Съв скѣтълѣ нехтралитѣцѣи сѣнтѣ асекѣратѣ шѣ нехтралѣ state миѣи де инкѣлкѣрѣи шѣ арпесѣзнѣ дѣн партеа вѣчѣ-непорѣ state марѣ, шѣ ачестѣ дѣн зрѣмѣ де вѣтъмѣрѣи шѣ тѣрѣврѣрѣи дѣн партеа statelorѣ нехтралѣ.

Мотивѣлѣ че аз дѣтерминатѣ не хѣтерилѣ чѣллѣ марѣ а крѣеа state нехтралѣ ка Белѣцѣлѣ шѣ Елѣвѣцѣа, сѣнтѣ кѣ мѣлтѣ маѣ тарѣ нѣнтрѣ а аплѣка ачѣастѣ инѣел-леантѣ instituciune ла нѣвлѣ Statѣ Ромѣнѣ. Инкѣ дѣн кѣрѣнта вѣкѣме терѣторѣлѣ Прѣнѣипатѣлорѣ а fostѣ tea-трѣлѣ чѣлорѣ маѣ сѣнѣерѣоашѣ вѣтълѣи, шѣ тѣрѣмѣлѣ не кѣре шѣ-л-аз дѣспѣтатѣ знѣлѣ дѣнѣ алѣлѣ о мѣлѣдѣме де нѣнѣлѣ вѣрѣварѣи шѣ чѣвѣлѣсѣадѣ, пѣрѣнѣи шѣ крѣмѣтѣнѣи. Маѣ инкѣоачѣ statelѣ ромѣне, Moldavia шѣ Romѣnia, аз рѣмѣсѣ еарѣшѣи нѣмѣлѣ де дѣскѣрдѣе интрѣ нехтернѣчѣи лорѣ вѣчѣнѣи, шѣ fie-кѣре дѣн ачѣestia а имѣскѣтѣ кѣте о парте дѣн терѣторѣлѣ ромѣнѣ. Ин fine шѣ чѣллѣ дѣн зр-мѣ рѣсѣвелѣлѣ ориѣнтѣлѣ с'а нѣскѣтѣ дѣн оккѣпарѣеа терѣ-торѣлѣи Прѣнѣипатѣлорѣ. Пѣсѣчѣвѣнеа ѣѣографѣкѣтѣ а ачѣ-сторѣ цѣрѣи, дѣскѣсе маѣ де тоатѣ пѣрѣцѣлѣ, — конкѣрѣсѣлл интѣресѣлорѣ матерѣалѣ шѣ спѣритѣзалѣ алѣле Еѣропѣи ин-трѣцѣи, — мѣлѣтѣнѣлѣкѣрѣеа инфлѣинѣелорѣ стрѣине че ва зр-ма неалѣтратѣ дѣн дѣскѣдѣрѣеа ачѣесторѣ цѣрѣи нѣнтрѣ Еѣ-ропа, — зшѣзрѣнѣца де а фѣче перманѣентѣе дѣссѣнсѣнѣлѣ интѣрне интр'ѣнѣс тѣрѣнѣс чѣзрѣсѣитѣ де интрѣцѣлѣ партѣдѣлорѣ шѣ де а ле есплоатѣа нѣнтрѣ сконѣрѣи дѣверѣсе, — нѣчѣс-сѣитѣеа де а сѣсѣуѣнеа знѣс екѣлѣвѣрѣшѣи шѣ де а фѣрѣи кон-флѣктѣлѣ ла ачѣастѣи нѣоартѣ а Еѣропѣи чѣвѣлѣсѣатѣе, — еа-тѣ о миѣе шѣ о сѣтѣ де мотивѣ кѣрѣи чѣрѣ аплѣкарѣеа прѣнѣипѣнѣлѣи де нехтралѣтѣе ла Прѣнѣипатѣлѣ Ромѣне.

Сѣ декарѣе Еѣропа не нѣвлѣ Statѣ Moldo-Ро-мѣнѣс де нехтралѣлѣ, шѣ атѣнѣчѣе асекѣратѣ екѣлѣвѣрѣл, сѣнтѣ фѣрѣитѣе конфлѣктѣлѣ, е гарантѣитѣ пѣчѣлѣка дѣсѣволтѣрѣе интѣрнѣлѣ, прѣкѣзѣмѣ шѣ сѣкѣрѣпѣтѣеа естѣрнѣлѣ а Прѣнѣипатѣ-лорѣ знѣитѣ. Ин минѣстѣлѣс ин кѣре тѣнѣрѣлѣс Statѣ арѣ чѣр-ка тѣнде знѣс вѣрадѣлѣ кѣчѣрѣитѣорѣ нестѣе конфѣнѣлѣлѣ терѣто-

різні гарантії лі де ареноагелс Европаї, арс кълка kondiționea esistinței салле ші арс kommite o sinchi-depe. Eatъ челлс маї вунс респонсс данс ачеллора, карі се прѣфакс а се теме къ Принципалеле зните ворс тинде мина спре Ардеалс ші Țigaria нінъ ін Tisa. Neutratitatea сингъръ ажжнѣ спре а інтинъри новлі Stats знс карактерс пачіфікс ші спре а-ї рергяа totс demers-сэлс сеș не вїиторїш ін пѣвнтрс ші інсаръ. — Asseminea де алтъ парте, ін мінстлс ін каре вре о пстере вечінъ арс кълка frontiera новлі Stats, Европа тоатъ арс сърї спре а-ші ашѣра не знлс дїн челле маї мїн-тїтоаре прїнчїніе де дрентлс пѣвлїкс. Eatъ чеа маї сїмпл деслераре а кестїзнеї Принципалелорс песте totс, ші а лїбертѣдеї Дѣнъреї ін парте, — о деслераре каре дѣпъ че нс ватѣмъ не нїменеа, апої фаче ші челлс маї маре вїне тѣтѣрорс.

Неутратїтатеа Принципалелорс нс е вре о ідео новъ. Дакъ нс не інтелеалъ memoria, Англіа а про-рнчїат'о ін нстеле пстерїлорс челлорс марї інкъ ін анлс 1824 а). Еа се інцелледе ші сѣв партеа 2-а а Artїколлсї 22 дїн tratatlс de Paris, ші е сингърлс мїзлоск де а реалїса ін фантъ прїнчїнілс пѣсș прїн а-честș artїколс. — б).

- a). F. Colson „De l'état présent et de l'avenir des Principautés, pag. 289.
- b). „Aucune protection exclusive ne sera exercée sur les Principautés par une des puissances garantes. Il n'y aura aucun droit particulier d'ingérance dans leurs affaires intérieures.“ Traité de Paris Art. 22.

XVI.

Introducere a Principiilor de ereditate pentru viitorul Domnului și Principatelor unite.

Una dintre instituțiile, or mai bine dintre datinile cele vicioase ale Principatelor, — aceea care mai ales de doi secolii încotace a împedat consolidarea și dezvoltarea acestor țări, a năpădit spiritul de partid, a făcut intruziuni permanente, a șmirpat și a provocat amestecul străinilor, a sprijinit corupția, a îngreunat și esecutarea legilor, — a făcut și nepăsător și guvernare, a sancționat nestabilitatea legilor, — a îngropat mai de tot ideea de astopitate și de sănătate legilor, — a produs neîncrederea generală și a tras după sine atâtea catastrofe —, această instituție, or mai bine datină vicioasă a fost principul electoral pentru șveranii acestor țări. Principatele, spre a seka și pentru a se păstra, spre a introduce în instituțiile statului și principul conservativ și celălalt, și spre a încredința o garanție de stabilitate, penzând pentru viitor principul electoral și adoptând pentru Domnii noștri Statului șchimbarea ereditară.

Această instituție nu e nouă în istoria Principatelor. Secolii întregi a rămasă tronul țării în kîte o kasă strălucită, în România în kasă Negrilor, Bassarabilor șcl., în Moldavia în kasă lui Dragomir, în kasă lui Ștefan-țel și Mare șcl. Analizele Principatelor sînt pline de esemplu, unde ștemem

nostrii fъcheaș челле маї скрѣнѣлоае черчетърї дѣпъ
fii, nepoїи mi strenenoїи de ai знорѣ Domni maї in-
semnaїи, mi de mѣate opї алергаѣ kiarѣ ла fii mi ne-
poїи din флорї, нѣмаї сѣ нѣ se instreineze тронѣлѣ in
алтѣ familie.

„Боерїи ми цара, дѣпъ moartea лѣи Stefanѣ
„Водѣ челѣлѣ тїнѣрѣ (fїїлѣ лѣи Bordanѣ kiorѣлѣ),
„s'aș strїnsѣ mi s'aș sfїtsїts пре чїне-ми ворѣ ал-
„леде сѣ ле fle Domnѣ, кѣ пре обїчеїлѣ де-
„реї нѣ se кѣdea алтѣїа сѣ dea domnia,
„фѣрѣ de кѣрѣїа ва fi сѣmїnца de Domnѣ, mi
„iskodїndѣ знѣлѣ dintр'алтѣлѣ mi аfїndѣ mi adi-
„верїndѣ кѣ Petрѣ Mѣжарїлѣ че 'л-аѣ porekїts
„Paremiș, este de osѣлѣ лѣи Stefanѣ Водѣ
„(fїїș din флорї алѣ лѣи Stefanѣ челѣлѣ Mare), кѣ
„toїи 'л-аѣ pidikatѣ Domnѣ.“

Анеа скрїе ѣрекїе analїstѣлѣ Moldavїei. Кѣ-
тре ачeasta е mїstїts, кѣ Moldavia, kїndѣ а skimbatѣ
forma ренѣвїкандѣ in forma монаршїкѣ, mi а алесѣ
не Dragoniș de Domnѣ, а отѣрїts ка тронѣлѣ сѣ рѣ-
mїнѣ in вїда лѣи. In tratatѣлѣ Brїnkoveanлѣї mi алѣ
лѣи Kantemїr кѣ Petрѣ I, s'a adontatѣ asemenea prin-
cipїлѣлѣ sѣччesїsneї еreditarїe. Prin зрмаре Prinципа-
теле нѣ ĩntpodѣkѣ о ĩnstїtїcїїsne кѣ totѣлѣ ноѣлѣ, чї res-
таѣрѣ нѣмаї знѣ prinципїс кѣзѣts mi зїtatѣ. — ĩnter-
kalate ĩntre tpeї ĩmperїї кѣ formѣ de гѣвернѣ absolѣt,
mi авїndѣ ĩnaintea okїлорѣ soaptea Polonicї, ѣurapїei
mi Ардеалѣлѣї, Prinципatele sїntѣ konvinse astѣzї de
necesitatea Prinципїлѣї de еreditate, kape totѣ de oda-
тѣ е о гаранцїe de stabilitate нѣ нѣмаї pentрѣ Prinципа-
te, чї mi pentрѣ Еѣропа.

Ѧnїsnea Prinципателорѣ, nestrалїtatea
ноѣлѣї Statѣ Romѣнѣлѣ mi pestазрареа prinци-
пїлѣї de сѣччesїsnea еreditarїe pentрѣ Domnѣ,
sїntѣ пѣntспїле че reformeazѣ ĩn parte, saș maї аdevѣ-

pată, îmbrățișându-și vechile convenții ale Principatelor cu Poarta otomană.

Afară de aceste trei puncte, rapoartele cu Poarta otomană se țin pe toate în conformitate cu vechile capitulații și convenții; prin urmare Principatele unite se țin și pe viitor în dreptățile lor cele necontestabile: de a se reprezenta în afară de sine prin agenții lor proprii, nu numai la curtea Sultanelor, ci și celelalte în care nu la toate punctele garante, apoi de a încheia pe socoteala lor și numai tratate de comerț, și și alianțe ofensive și defensive între țări permise principalelor de neutralitate și garanția punctelor care au scris tratatele de Paris. Prin aceasta nu se cere nimic nou, nimic care să nu fi avut Principatele ab antiquo, și din drept și în fapt.

Ачестеа сîнт бaсeлepekонституциeи политичeа Principatelor, бaсe, despre а къроръ нечеситате, ии ии интереслъ Европeи ии ии интереслъ Principatelor, сîнтъ конвинуи асъръ тоу Рoмъни чeи лeминаци кaри асъръ сeрiосъ асъръ соаптeи Патрeи лоръ. Еи сîнтъ конвинуи къ, ии ии де ачестe бaсe, ии ии чeа динтeи ии мaи де фронтe а лоръ дaторie, кaрe e де а-ии констpи ии ии о кaсъ солидъ, де а о аккoнepи ии де а о асeкpа пpeкитъ се поaтe мaи вине. А доa дaторинцъ вa си де а-ии мoвiлa ачeастъ кaсъ кeмъ лe вa вeни мaи вине. Нои спeръмъ къ пeстe пeцинъ не вoмъ пeтeа дeклapа ии асъръ реформелоръ ии ии.

XVII.

ЧЕ АЃ СЪ ФАКТЪ АКЪМЪ ДИВАНЕЛЕ КОНСТИТАНТЕ ?

Реканитзлѣндѣ идеиле ши принѣипиле че десволтарѣмѣ пѣнѣ акѣмѣ, ши ѣн карѣ се знескѣ коммѣнеле дорѣнѣ алле Ромѣнѣлорѣ, ресѣлтѣ де сине чеѣа че аѣ а фаче Диванеле конститзанте. Елле, ѣнтемеѣндѣ-се пе конклассѣлѣ Конгресѣлѣ де Парѣс ѣн медѣнѣа дѣн 8 Априлие, Протокѣлѣлѣ Nr. XXII (везѣ маѣ сссѣ кап III), аѣ а протеста маѣ ѣнтеѣс де тоате ѣн контра стѣреѣ не легале ѣнтрѣ каре се афлѣ астѣзѣ амѣндоѣ ѣерѣле, ши а стѣрѣѣ ка сѣ се репѣнѣ ѣн стѣтѣлѣ quo, ѣнтрѣ каре се афлѣ ла еспѣраѣеа пѣтереѣ челлорѣ дѣн ѣрѣмѣ доѣ Домнѣ, ѣнаѣнте де ѣнсталѣреа кѣѣмѣкѣмѣлорѣ тѣрѣчешѣ де астѣзѣ; пе ѣрѣмѣ сѣ се ѣнѣнѣѣеѣе знѣ гѣвернѣс провѣзорѣс конформѣ датѣнелорѣ челлорѣ веѣѣ ши леѣѣлорѣ лѣсате ѣн пѣтере ши де трѣтѣтѣлѣ де Парѣс. Ноѣ крѣдемѣ кѣ ачеѣста е де лѣнсѣ, пѣнтрѣ кѣ нѣ нѣмаѣ арѣ ѣи знѣ о-грѣсѣ foarte реѣ, чѣ е ши о контразѣчѣре ѣнведѣпатѣ а ѣнаѣгрѣа нѣвл стѣтѣ аллѣ лѣкрѣсѣлорѣ прѣнтр'о стѣре де не легалѣтѣте, ши нѣ не пѣтемѣ ѣнѣнѣѣи кѣмѣ дѣнтр'о астѣфѣлѣ де стѣре аномѣлѣ сѣ се поѣтѣ наште чеѣа стѣвѣлѣ пѣнтрѣ вѣѣторѣс.

А доѣа датѣрѣнѣѣ а дѣванелѣр конститзанте е, ка декларѣнѣндѣ-се пе лѣнѣгѣ вѣселе ши принѣипѣеле десѣвлѣте ѣн чеѣ патрѣс капѣтѣлѣ прѣчѣдѣнѣѣ, ши реканѣтѣлате ѣн челлѣ дѣн ѣрѣмѣ (Nr. XVI), адектѣ пе лѣнѣгѣ знѣѣне, неѣтра-лѣтѣте ши сѣкѣчѣсѣѣнеа ерѣдѣтарѣѣ ѣн Домнѣѣ, сѣ стѣрѣсѣаскѣ, ка ѣн конвенѣѣѣнеа дѣпломѣтѣкѣ прѣомѣсѣ ѣн конгрѣссѣлѣ де Парѣс, сѣ се есплѣче кѣ чеѣа маѣ маѣре акѣрѣтеѣѣѣ, рапортѣрѣле де дрѣнтѣ ѣнтрѣ Прѣнѣѣпѣнѣте ши Поартѣ, лѣнѣндѣ-се де темѣѣс конвенѣѣѣнѣле чѣле веѣѣ,

pestrînrîndu-se drepturile Poruții la adevărata lor valoare, și precizîndu-se vazele viitoareї existențe politice prekm și toate челле-ла-алте drepturi але повлăї statu romînu, ka s'ă nu mai remînu ne viitoriu niči o îndoială și niči unu prileжу de neîncellegeri și încercătură; ne зрму, ka nămita konvenциune diplomatiku, че ва fi în viitoriu леcea fьndamentală a statăru romînu, s'ă se пълече nu prin хати-шериф, чи print' unu aktu sьвskrisu de toate птериле garante.

O singларă лзаре-аминте s'ă înkine Divанеле konstituante trivătuлăї, kape s'ă департат kь totălu de sьмеле definite prin челле din зрму konвенциוני, și s'ă импăсă церелору în кинялă челлă mai арбитраріу prin Ръсия și prin Поартă. Divанеле s'ă стързіаску а редече și trivătuлă ла sьма fiksatu prin kapităлучисиле Принципатору,

Вору kьноаште Divанеле ачеастă а лору misіune și се voră птеръnde оаре де импортанца сарчинеї че ле е konprezuтă? Ноїю снеръмă, смай мэлă inkь, ної sintemă konvinші despre ачеаста, де kьм-ва 'Divанеле voră fi konstituante în sniritălu și дэпă літера tratătuлăї де Paris, ka s'ă репрезенте аdevăрателе dorіunde алле локіторіlor.

Divанеле nu voră зїта, кь а sosită în fine zisa ne kape аă ашtentat'о kь атїта sete și дэпă kape аă oftată în дешертă мїліонеле де репосаціи поштриї стремощї — zisa în kape Европа 'ші а addăсă а мїнте де ної și а лзатă sьвэ гаранциа са edificăлу politikă че sintemă kiemaці а не pedika încіне. Елле voră авеа îna-intea okіlorу патрă мїліоане де Romіni, kapi adastă kь іnima вьтїндă, ka саă s'ă pedиче репрезентанцілору лору моншмїнте де глоріе центрă posteritate, саă s'ă kieme асъръ-ле мїнїа черялă și влестемялă ценераціонилору viitoare.

Воеріи Цереї și voră addече аминте кь în а-

нѣлѣ 1837 шѣ 1838 аѣ авѣтѣ кѣраѣиѣлѣ de a se ошѣне
кѣ тоатѣ енерѣиѣ челѣорѣ че воиѣа а не кѣлка ѣн пѣчиоаре
аѣтонѣиѣа, шѣ аѣ сѣfferitѣ еѣсѣле шѣ ѣnkisopѣ pentрѣ па-
triotismѣлѣ лорѣ; аѣтѣзѣ, kindѣ Еѣропа, е марторѣ шѣ га-
rantѣ актѣ.лѣи че воимѣ а ѣnkeia, шѣ kindѣ нѣ маѣ е пѣчѣ
о friкѣ de еѣсѣле шѣ ѣnkisopѣ, еѣ нѣ ворѣ пѣtea fi маѣ пѣ-
ѣинѣ кѣраѣиѣшѣ ѣнтрѣ апѣраеа дрѣнтсрѣлорѣ кѣштѣirate
кѣ предѣлѣ сѣмѣ.лѣи стрѣмошѣлорѣ лорѣ. Boierii deskre-
ditѣiи мѣлѣтѣ ѣн opinѣiѣnea пѣвлѣкѣ, нѣ атѣтѣ din кѣлпа
лорѣ, kits маѣ virtosѣ din ѣмпреѣжрѣрѣ че пѣаѣ стѣtѣtѣ
ѣн пѣтереа лорѣ а ле делѣтѣра, се ворѣ folosi de okka-
ѣiѣnea че лѣ се ѣнѣѣѣиѣeazѣ supre а'шѣ репара реѣзмѣле,
ворѣ zita pentрѣ ѣнѣ momentѣ ѣnteresѣ.ле перѣsona.ле, ворѣ
da minѣ de fraѣi кѣ челѣ.ле-л-а.лѣte клaѣе а.лѣ локѣitorѣ-
лорѣ шѣ ворѣ конѣлѣkra ka ѣн zioa чеа mare, totѣ попо-
лѣлѣ romѣnѣ сѣ ѣнѣѣѣиѣeze нѣмаѣ ѣнѣ trѣнѣ шѣ ѣнѣ sѣf-
fletѣ, нѣмаѣ ѣнѣ кѣѣetѣ шѣ о воинѣѣ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FINE.

